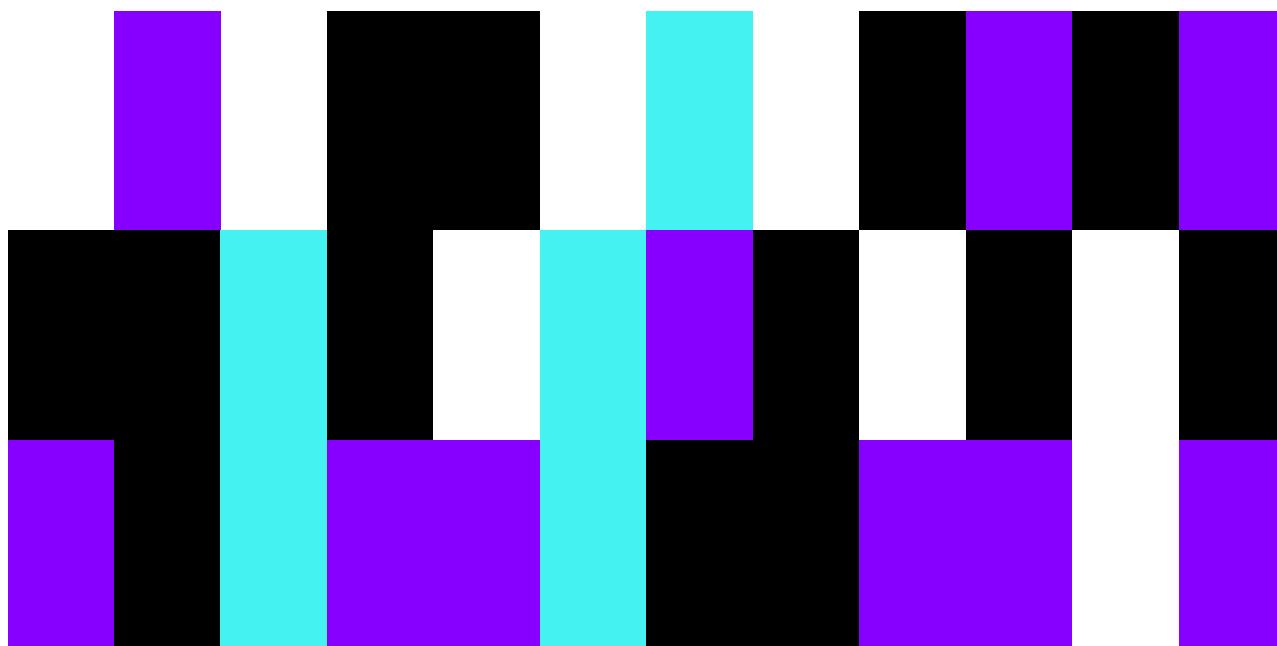

Nous patrons de la mobilitat residencial a la metròpoli de Barcelona i el seu rol en els processos de segregació residencial

Monografia Enquesta de cohesió urbana, 2022

Desembre 2023

Treball realitzat per

Direcció

Sergio Porcel

Autors/res

Fernando Antón-Alonso i Sergio Porcel

Tècnic/a de suport estadístic

Raúl Morcillo i David Gil

Cerdanyola del Vallès, desembre de 2023

Índex de continguts

1. Introducció	4
2. Les pautes de la mobilitat residencial a la metròpoli de Barcelona: intensitat, fluxos i motius .6	
2.1. La mobilitat residencial recupera una dinàmica creixent	6
2.2. Els fluxos residencials entre corones metropolitanes	12
2.3. Llibertat i constriccions en els processos de mobilitat residencial	17
3. L'impacte de la mobilitat residencial en els processos de segregació residencial i de vulnerabilitat urbana.....	26
3.1. Barris de residència forçada i barris de residència preferent: processos decisoris en els canvis d'habitatge i patrons de segregació residencial socioeconòmica	27
3.2. La mobilitat residencial i la perpetuació de la vulnerabilitat urbana	32
4. Conclusions	38
5. Bibliografia	40
Índex de taules	43
Índex de gràfics	45

1. Introducció

La mobilitat residencial és part consubstancial de les dinàmiques metropolitanes. D'una banda, els canvis d'habitatge que es produeixen dins d'una metròpoli mantenen i impulsen els processos de metropolitanització, sobretot a partir de les migracions centre-perifèria que contribueixen a augmentar progressivament l'àrea d'influència de la ciutat central i a integrar àrees urbanes cada cop més extenses, com ha succeït a Barcelona en el decurs de les últimes dècades (Antón-Alonso, Porcel, Cruz i Pruna, 2018). Però, a més, d'altra banda, els canvis d'habitatge són també un dels principals mecanismes que operen en els processos de segregació residencial, perpetuant o transformant l'estructura socioresidencial de l'espai urbà de les metròpolis (Oberti i Préteceille, 2016). La mobilitat residencial selectiva i les motivacions que decanten l'elecció de l'habitatge i del barri de residència impacten en les dinàmiques barrials (van Ham, Manley, Bailey, Simpson i MacLennan 2013) i, en conseqüència, en els processos d'estructuració socioresidencial. En aquests processos, cal tenir present que, si bé una part dels fluxos residencials s'explica per decisions individuals i de les llars, hi ha també d'altres factors estructurals que hi incideixen (Andújar, 2017), limitant la llibertat d'elecció sobre el propi canvi residencial (mobilitat residencial forçada) o sobre el lloc escollit per viure.

L'objectiu del present informe és, precisament, aportar una mirada actualitzada sobre els fluxos residencials que es venen produint a l'àmbit metropolità de Barcelona durant els darrers anys i, a més, contrastar la seva rellevància en els processos de segregació residencial. De manera més específica, es pretén aportar llum sobre el rol que juga la mobilitat residencial en els processos de perpetuació de la vulnerabilitat urbana al territori metropolità de Barcelona, els quals ja han estat evidenciats per diverses recerques (Antón-Alonso i Porcel, 2023; Porcel, Antón-Alonso, Gil i Cruz, 2023). L'estudi parteix de la hipòtesi de que, durant els darrers anys, a la regió metropolitana de Barcelona s'han activat tot un conjunt de mecanismes que estan contribuint a augmentar la mobilitat residencial i a intensificar els processos de segregació residencial i de vulnerabilitat urbana. Alguns d'aquests mecanismes són la transformació del sistema residencial cap a una major presència de l'habitatge en lloguer privat en l'estructura de règims de tinença; l'alça de preus de l'habitatge, amb una especial incidència en les rendes de lloguer; la distribució desigual dels preus de l'habitatge al conjunt de la metròpoli; o l'increment de la mobilitat forçada i de les constriccions econòmiques a l'hora d'escollir el lloc de residència.

Fins ara, hi ha escassa evidència científica sobre aquestes qüestions a l'entorn metropolità de Barcelona, únicament es poden assenyalar algunes aportacions de López-Gay (2018) realitzades només sobre el municipi de Barcelona. Sens dubte, la manca d'informació estadística sobre mobilitat residencial a nivell inframunicipal per a àmbits metropolitans ha representat una limitació de primer ordre per convergir amb les anàlisis que s'han fet a d'altres països de l'entorn europeu sobre aquesta qüestió (Andersson i Bråmås, 2004; Bailey i Livingston, 2008, Boje-Kovacs, Egsgaard-Pedersen i Weatherall, 2021; Hedman i van Ham, 2012). Ara, però, la segona edició de l'Enquesta de cohesió urbana (ECURB), realitzada el 2022, inclou per primera vegada aquesta informació i ofereix una gran oportunitat per avançar en aquesta línia de recerca en el context metropolità de Barcelona.

L'informe s'organitza en dues parts. La primera es destina a presentar les anàlisis sobre les pautes de mobilitat residencial a la regió metropolitana de Barcelona, analitzant la intensitat, els fluxos i els motius dels canvis d'habitatge durant les tres últimes dècades. Els resultats informen d'un augment important dels canvis residencials en els darrers anys, amb una certa estabilitat pel que fa als patrons dels fluxos residencials entre les corones metropolitanes. A més, l'anàlisi de les motivacions dels canvis residencials evidencia la importància que han adquirit els desplaçaments forçats per qüestions econòmiques i relacionades amb l'habitatge. La segona part es dedica íntegrament a l'estudi de la incidència de la mobilitat residencial en els processos de segregació residencial i, de manera específica, s'analitza el seu rol en la perpetuació de la vulnerabilitat urbana. Es fa des d'una triple perspectiva de la mobilitat residencial, la qual contempla el canvi d'habitatge, el canvi de barri i la mobilitat contextual, és a dir, aquells canvis de residència que impliquen marxar a un altre barri, però de les mateixes característiques que el d'origen. En aquestes anàlisis s'exploren els processos de filtratge poblacional, tot considerant el nivell de vulnerabilitat urbana dels barris d'origen i de destí en els canvis d'habitatge. Els resultats apunten que la mobilitat residencial contribueix a les dinàmiques de segregació residencial i a perpetuar els alts nivells de vulnerabilitat urbana als barris metropolitanos.

2. Les pautes de la mobilitat residencial a la metròpoli de Barcelona: intensitat, fluxos i motius

Aquesta secció té per objectiu principal analitzar les pautes de mobilitat residencial a la regió metropolitana de Barcelona durant les últimes dècades amb especial atenció als canvis que s'hagin pogut produir els últims anys. S'estudien tres aspectes claus dels processos de mobilitat residencial. Un primer apartat es destina a quantificar els canvis residencials que s'han realitzat en els darrers anys i també els que es preveuen fer durant els propers. El segon apartat té la finalitat d'analitzar els fluxos de mobilitat residencial al si i les entre corones metropolitanas. Finalment, es pretén conèixer els motius pels qual la població de l'àrea metropolitana de Barcelona canvia d'habitatge. Igualment, es fa estudiant tant els canvis realitzats, com els que es preveuen materialitzar.

2.1. La mobilitat residencial recupera una dinàmica creixent

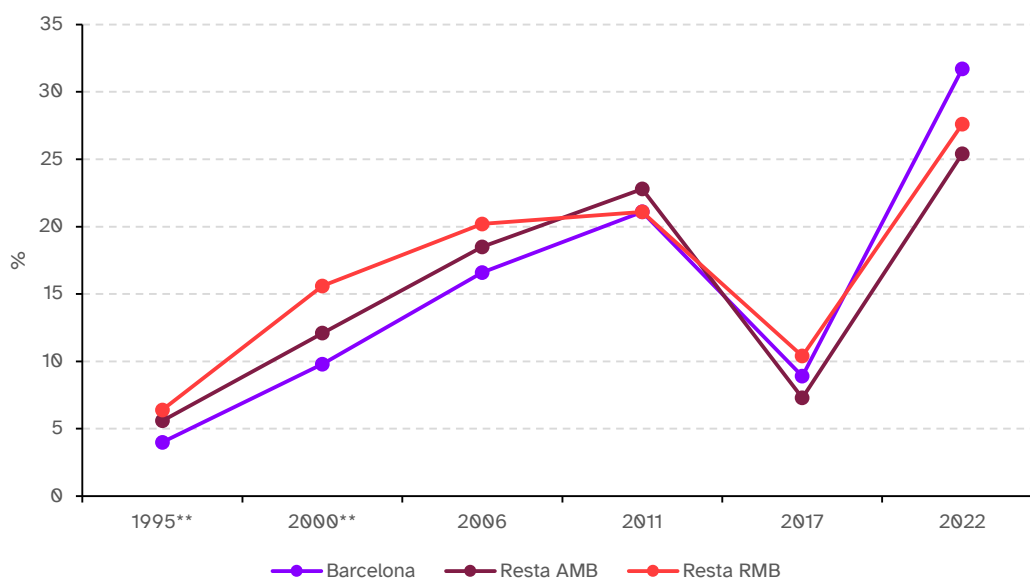
En general, la intensitat de la mobilitat residencial¹ va molt associada als cicles econòmics. La bonança econòmica i la facilitat de crèdit contribueixen a incrementar els canvis residencials, de la mateixa manera que en períodes recessius les circumstàncies fan que la població canviï menys d'habitatge. Però, hi ha d'altres factors que també incideixen en la mobilitat residencial, com ara les característiques del sistema residencial. Una elevada proporció d'habitatge de lloguer en la distribució dels règims de tinença implica habitualment una major mobilitat residencial (Módenes i Colás, 2004), mentre que el predomini del règim en propietat encara més a la població al territori. La legislació sobre els lloguers, que marca directament els tipus de contractes que es realitzen, o el nivell de producció d'habitatges nous també són aspectes importants, així com la dinàmica dels preus i les dificultats que presenten les llars per accedir a l'habitatge o per mantenir-lo. Per altra banda, també és rellevant l'impacte que es pugui derivar de fenòmens com la turistificació o la incidència de processos de gentrificació, els quals impliquen desplaçament de població en les àrees afectades (Cócola-Gant, 2018). Finalment, també hi ha elements de caire demogràfic que poden incrementar la mobilitat

¹ Per mobilitat residencial es considera tots els canvis d'habitatge, tant intramunicipals com intermunicipals, que es produeixen dins de l'àmbit de la regió metropolitana de Barcelona, quedant exclosos aquells moviments d'entrada o de sortida d'aquest àmbit territorial.

residencial, com ara l'augment de població en edat potencial d'emancipació residencial o de formar noves llars (de 25 a 39 anys), l'afluència de població d'origen migrant o l'increment del nombre de llars associat a la *Segona Transició Demogràfica* (Donat, 2012; Miralles-Guasch et al., 2007).

Des d'una perspectiva àmplia, a la regió metropolitana de Barcelona², la mobilitat residencial ha tingut una tendència ascendent durant els darrers trenta anys, tan sols interrompuda pel fort impacte socioeconòmic de la Gran Recessió de 2008 (gràfic 1). L'any 2022, el volum de població que ha canviat de residència en els darrers cinc anys supera el milió de persones a la regió metropolitana de Barcelona (28,3 %), triplicant l'anterior registre de 2017 i situant-se en màxims històrics. Aquest darrer creixement ha estat impulsat sobretot pels canvis residencials que s'han produït a la ciutat central, on gairebé una de cada tres persones ha canviat d'habitatge en els últims cinc anys (31,7 %)³, mentre que tant a la primera (25,4 %) com a la segona corona metropolitana (27,6 %) aquest percentatge és menor. De fet, cal assenyalar que, per primera vegada des que es disposen dades (1995), el municipi de Barcelona presenta una taxa de mobilitat residencial superior a la de la resta d'àmbits territorials.

Gràfic 1. Població que ha canviat d'habitatge en els darrers cinc anys segons corones metropolitanes. Població de 16 anys i més (%). Regió metropolitana de Barcelona*, 1995-2022

Font: Institut Metròpoli, Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població, 1995 i 2000; Idescat i Institut Metròpoli, Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població, 2006 i 2011; Institut Metròpoli, Enquesta de cohesió urbana, 2017 i 2022.

* Fins al 2011, la regió metropolitana de Barcelona inclou les comarques de l'Alt Penedès i el Garraf.

** Població de 18 anys i més.

² La regió metropolitana de Barcelona queda definida a partir de la delimitació administrativa de l'àmbit de planificació territorial Metropolità establert per la Generalitat de Catalunya. D'acord amb aquest plantejament i segons la Llei 1/1995, de 16 de març, del Pla territorial general de Catalunya, modificada per la Llei 23/2010, de 22 de juliol, de modificació de la Llei 1/1995 i de la Llei 23/1983, de 21 de novembre, de política territorial, per a fixar l'àmbit de planificació territorial del Penedès, la regió metropolitana de Barcelona inclou actualment les següents comarques: el Baix Llobregat, el Barcelonès, el Maresme, el Vallès Occidental i el Vallès Oriental. Previ a la Llei 23/2010, la regió metropolitana incloïa també les comarques de l'Alt Penedès i el Garraf, que des d'aleshores formen part de l'àmbit de planificació territorial del Penedès.

³ Aquestes tendències per a Barcelona també s'observen en les dades de canvi de domicili de l'Ajuntament de Barcelona. En les dades de l'Ajuntament procedents del Padró d'habitants també es registra una baixada significativa de la mobilitat entre 2011 i 2017 (21,8 % menys de canvis de domicili).

Però, què explica aquesta nova intensificació de la mobilitat residencial a la regió metropolitana de Barcelona? En primer lloc, s'ha de tenir present l'efecte de la reactivació econòmica després de la crisi financera, la qual ha estat acompanyada per un nou cicle migratori internacional (AMB-PDU, 2023). A més, tot indica que, en clau socioeconòmica, la crisi pandèmica només ha significat un parèntesi d'un any (2020) i que la recuperació dels ingressos de les llars ha estat relativament ràpida ja en el primer any post-pandèmic (2021) (Institut Metròpoli, 2023). A això s'ha de sumar que, durant els darrers anys, la població resident en règim de lloguer ha anat adquirint cada cop un major pes al sistema residencial, en gran part per les dificultats que pateixen actualment els potencials compradors per accedir a habitatges de propietat. L'increment de preus i, sobretot, les restriccions que es van introduir en les condicions dels préstecs hipotecaris arran de la crisi financera global de 2008⁴ constitueixen dos elements clau per entendre aquesta circumstància. De fet, a la regió metropolitana de Barcelona, entre 1995 i 2006, durant el període del *boom* immobiliari, la població que vivia en habitatges en propietat (totalment pagada o amb pagaments pendents) es va incrementar del 77,7 % al 82,0 %. En canvi, des de la crisi financera aquesta tendència va virar cap a un augment de la població que viu en habitatges de lloguer, tot en detriment de la que viu en habitatges de propietat. Entre 2006 i 2022 la proporció de població arrendatària es va doblar pràcticament, passant del 15,6 % al 30,6 %⁵. Però, més enllà d'aquest canvi de tendència en els règims de tinença dels habitatges, el que realment va contribuir a una major inestabilitat residencial va ser la modificació de la Llei d'Arrendaments Urbans l'any 2013⁶, amb la qual es va introduir una reducció del límit legal de la durada dels contractes d'arrendament de cinc a tres anys. L'entrada en vigor d'aquesta mesura, justament en un moment de creixement acusat dels preus dels lloguers, va generar una lògica d'actualització de preus dels habitatges de lloguer més freqüent, afavorint l'augment dels canvis d'habitatge per motius econòmics, com es veurà més endavant. No ha estat fins al març de 2019 que no s'ha tornat a modificar de nou la Llei d'Arrendaments Urbans per augmentar la duració mínima dels contractes de lloguer de tres a cinc anys⁷. Per últim, també caldria considerar el desplaçament forçat derivat dels processos de turistificació i gentrificació, els quals han estat relativament importants durant l'última dècada, especialment a la ciutat central (Còcola, 2016; López-Gay i Còcola, 2016).

Tots aquests factors, per tant, han contribuït conjuntament a esperonar els canvis d'habitatge durant els darrers anys, amb una especial incidència al municipi de Barcelona. A més, durant els propers anys, es preveu que la intensitat de la mobilitat residencial es mantingui a un nivell elevat. L'any 2022 s'estima que, a la regió metropolitana de Barcelona, més d'un milió de persones (1.204 milers de persones, aproximadament) tenen previst canviar d'habitatge en els propers cinc anys, gairebé un terç de la població metropolitana (30,2 %). La població de la ciutat central és també la que té una major predisposició a canviar d'habitatge (35,5 %), de manera que el municipi de Barcelona es perfila com l'àmbit metropolità que continuarà impulsant la intensitat de la mobilitat residencial en els propers anys (gràfic 2). De fet, és en aquest territori on més s'ha incrementat

⁴ La crisi financera de les hipoteques *subprime* de 2008 va causar la signatura d'un nou acord per part del Comitè de Basilea de Supervisió Bancària (CBSB), organització internacional que reuneix les autoritats de supervisió bancària i que té per objectiu controlar la solidesa dels sistemes financers establint ràtios de solvència mínims de les entitats bancàries. L'acord de Basilea III signat el 2010 identificava la concessió indiscriminada d'hipoteques com un dels principals factors desencadenants de la crisi financera i econòmica de 2008. En conseqüència, l'acord estableix límits a la concessió d'hipoteques que superin el 80% del valor d'un habitatge. L'acord de Basilea III ha estat integrat en la normativa espanyola mitjançant l'europea per la directiva 2013/36 i el Reglament de la UE 575/2013 de requisits de capital (Gabarre, 2019).

⁵ Dades procedents de l'Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població (1995 i 2006) i de l'Enquesta de cohesió urbana (2022). Es refereixen a població de 16 i més anys.

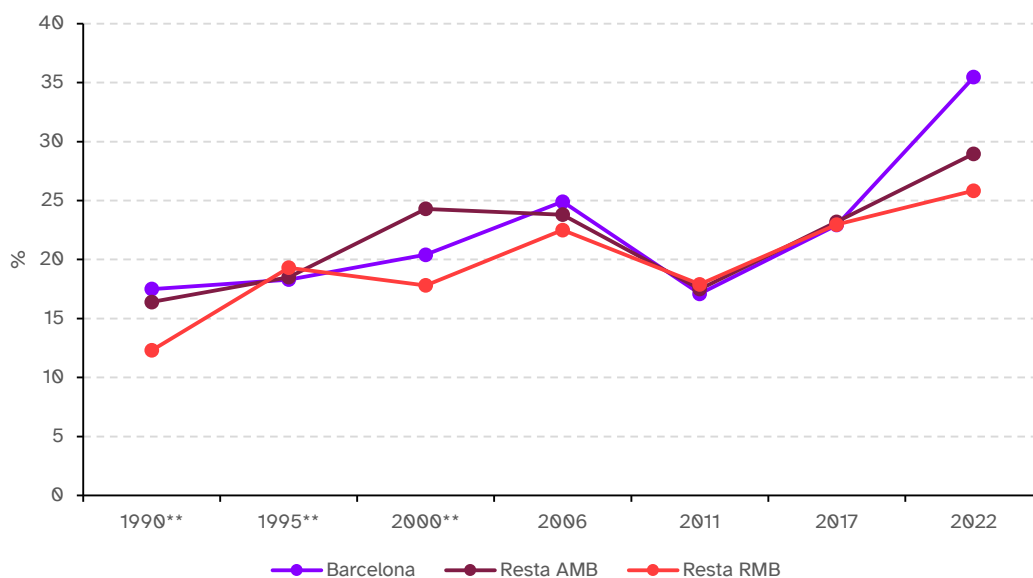
⁶ Llei 4/2013, de 4 de juny, de mesures de flexibilització i foment del mercat de lloguer d'habitatges.

⁷ A través del Reial Decret-Llei 7/2019, d'1 de març, de mesures urgents en matèria d'habitatge i lloguer.

aquest interès durant les últimes dècades, però també darrerament, amb un augment de 18 punts percentuals entre 1990 i 2022 i de 12,5 entre 2017 i 2022. En canvi, a les corones metropolitanes aquests increments han estat més modestos. A la primera corona metropolitana l'increment ha estat de 12,6 i 5,8 punts, respectivament, i a la segona corona metropolitana de 13,5 i 2,9, respectivament.

L'explicació d'aquest increment és necessàriament complexa i ha de considerar un ventall divers de causes. La pandèmia de la covid-19 i les polítiques desenvolupades per frenar-ne l'expansió van provocar una redefinició de l'experiència residencial, de com es concep l'habitatge i l'habitar (Parsell i Pawson, 2023). Segons l'Observatori Metropolità de l'Habitatge (2020), arran del confinament, efectivament, es va incrementar la demanda activa d'habitatge a l'àrea metropolitana de Barcelona. Un 15 % de les llars que a finals del 2020 valoraven pitjor el seu habitatge a causa del confinament van començar a buscar un nou habitatge, mentre que entre la resta de llars aquest percentatge cau a un 3 %. Però, a més d'aquest factor, que pot ser conjuntural, hi ha d'altres factors més estructurals com els que ja s'han esmentat prèviament i que segur que també contribueixen a explicar aquest fenomen, particularment les circumstàncies que envolten al fet de viure de lloguer avui dia. Això és, si més no, el que demostra precisament els resultats de la seqüència de models de regressió logística binomial que s'han realitzat per explicar la previsió de canvi d'habitatge en els propers cinc anys i que es recullen a la taula 1. Segons aquests resultats, actualment viure en un habitatge de lloguer contribueix més a la inestabilitat residencial que anys enrere.

Gràfic 2. Població que preveu canviar d'habitatge en els propers cinc anys segons corones metropolitanes. Població de 16 anys i més (%). Regió metropolitana de Barcelona*, 1990-2022

Font: Institut Metròpoli, Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població, 1995 i 2000; Idescat i Institut Metròpoli, Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població, 2006 i 2011; Institut Metròpoli, Enquesta de cohesió urbana, 2017 i 2022.

* Fins al 2011, la regió metropolitana de Barcelona inclou les comarques de l'Alt Penedès i el Garraf.

** Població de 18 anys i més.

Anant per parts, a la taula 1, es pot observar, en primer lloc, com en el *model 1*, efectivament, l'any 2022, la probabilitat de preveure un canvi d'habitatge en els propers cinc anys és 1,4 vegades superior que el 2017. Això és, precisament, el que s'intenta explicar amb la seqüència de models posterior. És a dir, es van introduir

progressivament els aspectes que es consideren que poden explicar aquest increment de la probabilitat de tenir intenció de canviar d'habitatge i la pèrdua de significativitat estadística de l'any (2022) (valor sense asteriscs) es pot interpretar com que els factors introduïts expliquen aquest increment. Es realitzen un total de 6 models de regressió logística, comptant el primer que ja s'ha esmentat. En el *model 2*, s'introdueix la noció de territori a partir del lloc de residència, tenint en compte la ciutat central i les corones metropolitanes. En el *model 3*, s'incorporen les característiques sociodemogràfiques de la població (sexe, edat, lloc de naixement, tipus de llar) i la classe social. En el *model 4*, s'afegeixen diferents aspectes relacionats amb el propi habitatge de residència (el règim de tinença, la satisfacció, la percepció sobre l'assequibilitat dels preus i el temps que es porta residint en l'habitatge) i en el *model 5* un parell d'aspectes relatius al barri o a l'entorn residencial (la satisfacció i si el barri és el lloc on desitjaria viure). Finalment, en el *model 6* es culmina la seqüència de models amb la introducció d'una interacció entre l'any i el règim de tinença, que és la que precisament informa sobre la rellevància que té actualment viure de lloguer en el fet de tenir intenció de canviar d'habitatge, tot controlant pel conjunt de factors exposats anteriorment en la resta de models.

Taula 1. Models de regressió logística per la previsió de canvi d'habitatge (n=11.803). Regió metropolitana de Barcelona, 2017-2022

	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4	Model 5	Model 6
Constant	0,332***	0,313***	0,081***	0,056***	0,037***	0,039***
Any						
2017 (ref.)						
2022	1,416***	1,418***	1,397***	1,156*	1,122	0,953
Lloc de residència						
Segona corona metropolitana (ref.)						
Barcelona		1,152*	1,149*	0,883	0,953	0,950
Primera corona metropolitana		1,028	1,000	0,901	0,864*	0,861*
Característiques sociodemogràfiques						
Sexe						
Homes (ref.)						
Dones			0,952	0,892	0,912	0,909
Edat						
65 i més anys (ref.)						
16 a 34 anys			14,801***	12,174***	10,714***	10,510***
35 a 64 anys			2,541***	2,280***	2,123***	2,088***
Lloc de naixement						
Espanya (ref.)						
Fora d'Espanya			1,487***	1,264***	1,294***	1,291***
Tipus de llar						
Llars amb menors (ref.)						
Unipersonal			1,005	0,921	0,896	0,903
Llars sense menors			1,164*	1,148*	1,123*	1,133*
Classe social						
Classe treballadores (ref.)						
Directius i professionals			1,011	1,124	1,131	1,141
Ocupacions intermèdies			0,911	0,946	0,916	0,925
No ha treballat mai			0,344***	0,334***	0,332***	0,334***
Aturats			0,981	0,935	0,904	0,895
Inactius			0,645	0,727	0,744**	0,747**

(Continua a la pàgina següent)

Habitatge						
Règim de tinença						
Propietat (ref.)						
Lloguer				2,535***	2,692***	2,198***
Altres				1,353*	1,290	1,116
Satisfacció amb l'habitatge						
Satisfacció alta (7-10) (ref.)						
Satisfacció mèdia (5-6)				2,364***	2,099***	2,063***
Satisfacció baixa (0-4)				5,161***	3,960***	3,865***
Grau d'acord amb: Al seu barri/municipi és fàcil trobar un habitatge que satisfaci les seves necessitats a un preu raonable						
Molt d'acord (7-10) (ref.)						
En desacord (0-4)				1,140	1,183*	1,200*
D'acord (5-6)				0,859	0,841*	0,850
Temps residint a l'habitatge						
Ha canviat d'habitatge en els últims 5 anys (ref.)						
Ha viscut sempre a l'habitatge				2,620***	2,624***	2,644***
Va arribar fa més de 5 anys, per no ha viscut sempre				1,152	1,155	1,170*
Entorn residencial						
Satisfacció amb el barri						
Satisfacció alta (7-10) (ref.)						
Satisfacció mèdia (5-6)					1,041	1,043
Satisfacció baixa (0-4)					1,365*	1,378*
Lloc desitjat per viure						
Al mateix barri (ref.)						
A un altre barri					2,336***	2,349***
No t'preferències					2,229***	2,206***
Interaccions						
Any*Règim de tinença						
2022*Lloguer						1,582***
2022*Altres						1,884
AIC	11.098	11.094	9.259	8.697	8.457	8.447
R²	0,005	0,005	0,166	0,222	0,245	0,246

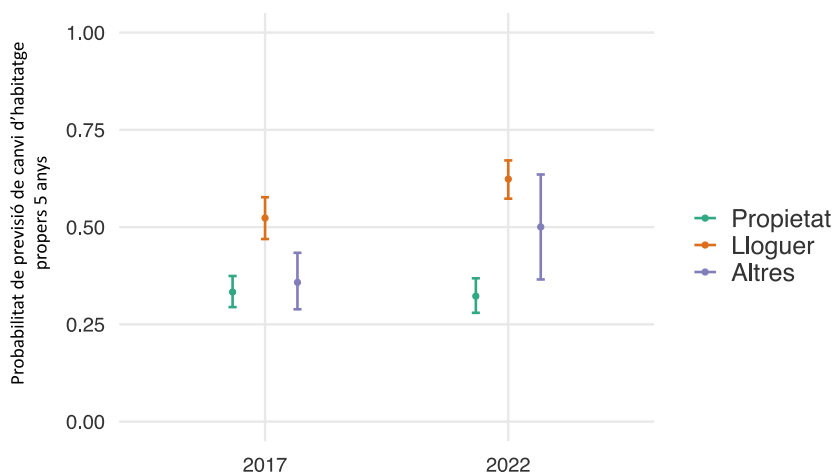
Nota: *p<0,5; **p<0,01; ***p<0,001

Font: Institut Metròpoli, Enquesta de cohesió urbana, 2017 i 2022.

Tal i com es pot observar, la població jove, en relació amb la resta de grups d'edat, és la que té més probabilitats de tenir la intenció de canviar d'habitatge en els propers anys a la regió metropolitana de Barcelona, un aspecte també associat a la categoria "ha viscut sempre a l'habitatge" que també apareix com a significativa en els models. La població estrangera també presenta una major predisposició a canviar d'habitatge que la població autòctona, així com la població que viu a llars sense menors, un altre aspecte associat en gran part amb la població jove. La satisfacció amb l'habitatge també és determinant a l'hora de preveure canviar de residència. Entre la població que declara una satisfacció baixa, la probabilitat de tenir intenció de canviar d'habitatge en els propers anys és gairebé quatre vegades superior (3,865) en relació amb la població que declara una satisfacció alta. Segons els resultats obtinguts, és molt més determinant la satisfacció amb l'habitatge que amb el barri, tot i que desitjar viure fora del barri de residència fa que les probabilitats de tenir la intenció de canviar d'habitatge siguin més de dues vegades superior (2,348) respecte a la població que desitja continuar vivint en el mateix barri. Tanmateix, com ja s'ha avançat, el resultat més rellevant de la seqüència de models és l'augment que ha experimentat el pes explicatiu del fet de viure en un habitatge de lloguer respecte a tenir intencions de canviar d'habitatge en els propers cinc anys. Entre 2017 i 2022, la probabilitat de preveure canviar d'habitatge entre la població que viu de lloguer, controlant per totes les variables del model, ha passat del 52,3 % al 62,3 %, mentre que entre la població que viu en propietat no s'ha alterat durant el mateix període. Pel que fa a la població que resideix en habitatges amb altres tipus de règim de tinença les diferències no són estadísticament significatives (gràfic 3).

Per tant, aquests resultats demostren com estan contribuint a l'augment de la inestabilitat residencial a la regió metropolitana de Barcelona les circumstàncies que envolten al mercat de l'habitatge de lloguer, marcat sobretot per una dinàmica de fort increment de preus i per una durada reduïda del temps dels contractes. A més, cal destacar que aquesta circumstància es dona independentment del lloc on es resideix de la regió metropolitana de Barcelona, s'ha comprovat que no es tracta d'una situació particular de la ciutat central.

Gràfic 3. Mitjanes marginals de la probabilitat de previsió de canvi d'habitatge en els propers anys segons any i règim de tinença de l'habitatge principal. Regió metropolitana de Barcelona, 2017-2022

Font: Institut Metròpoli, Enquesta de cohesió urbana, 2017 i 2022.

2.2. Els fluxos residencials entre corones metropolitananes

A la regió metropolitana de Barcelona, el patró dels diferents fluxos de canvi residencial entre corones metropolitananes s'ha mantingut relativament estable des de 1995 (taula 2). Del conjunt de població que en 2022 havia canviat d'habitatge en els darrers cinc anys a la metròpoli, la gran majoria (81%) ho va fer dins del mateix àmbit territorial on residia, és a dir, dins de la ciutat central o de les corones metropolitananes. El segon flux residencial en importància són els moviments centre-perifèria entre àmbits metropolitanans, és a dir, aquells que impliquen o bé la sortida de població de la ciutat central cap a una de les corones metropolitananes o bé de la primera cap a la segona corona metropolitana. En el conjunt de la mobilitat residencial metropolitana, la proporció de població que ha realitzat aquest tipus de trànsit residencial tampoc ha variat gaire el seu pes durant els darrers anys, tot i que ha anat lleugerament a la baixa (del 14,8 % en 2017 al 12 % en 2022). I, finalment, el flux residencial menys freqüent és el trànsit perifèria-centre, tot i que després de la crisi financera ha incrementat lleugerament el seu pes. Al 2022, un 7 % de la població de la regió metropolitana de Barcelona declara haver fet aquest tipus de canvi residencial en els darrers cinc anys.

Taula 2. Mobilitat residencial de la població en els últims cinc anys segons tipus de flux (excloent entrada externa). Població de 16 anys i més (%). Regió metropolitana de Barcelona*, 1995-2022

Típus de flux	1995**	2000**	2006	2011	2017	2022
Trànsit horitzontal	82,9	85,5	82,1	82,0	78,9	81,0
Trànsit horitzontal intramunicipal Barcelona	27,5	26,7	27,4	29,2	29,7	32,3
Trànsit horitzontal intramunicipal resta AMB	24,0	19,7	17,8	20,5	13,8	15,7
Trànsit horitzontal intramunicipal resta RMB	23,1	23,8	20,5	17,8	19,0	18,3
Trànsit intermunicipal resta AMB	4,4	8,6	7,7	5,1	5,5	7,5
Trànsit intermunicipal resta RMB	3,9	6,7	8,7	9,3	10,8	7,2
Trànsit centre-perifèria	12,9	12,2	13,8	13,2	14,8	12,0
Trànsit perifèria-centre	4,2	2,2	4,1	4,8	6,3	7,0
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

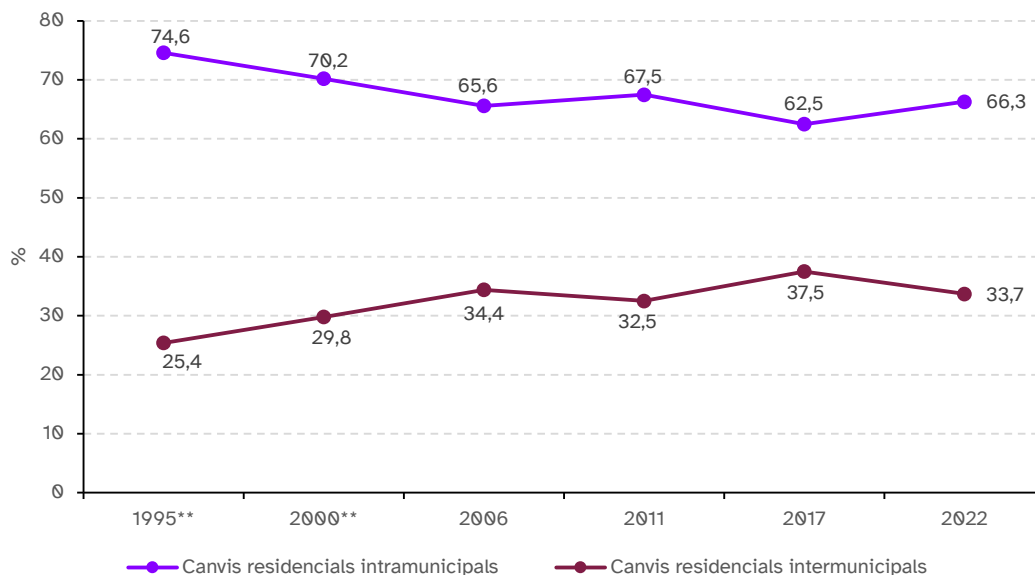
Font: Institut Metròpoli: Enquesta de cohesió urbana, 1995-2022*.

* Fins al 2011, la regió metropolitana de Barcelona inclou les comarques de l'Alt Penedès i el Garraf.

** Població de 18 anys i més.

Entre els trànsits horitzontals, són majoritaris els moviments residencials que es produeixen dins dels propis municipis (66,3%). Des de 1995 aquest tipus de canvis residencials han anat a la baixa (gràfic 4), particularment a les corones metropolitanes (gràfic 4), mentre que al municipi de Barcelona han tendit a incrementar-se, augmentant així el seu nivell d'autocontenció residencial (taula 3). L'any 2022, pràcticament una de cada tres persones (32,3 %) que havia canviat d'habitatge en els darrers cinc anys a la regió metropolitana de Barcelona ho havia fet dins de la ciutat central. Pel que fa als trànsits horitzontals intermunicipals, i de manera inversa a com han evolucionat els canvis intramunicipals, han augmentat des de 1995 8 punts (gràfic 3). Els trànsits intermunicipals han crescut lleugerament a la primera corona metropolitana (del 5,5 % en 2017 al 7,5 % en 2022), mentre que a la segona corona s'han reduït (del 10,8 % en 2017 al 7,2 % en 2022) (taula 2). Tanmateix, en conjunt, la mobilitat residencial intermunicipal dins de les corones metropolitanes ha augmentat significativament des de 1995 (del 8,3 % en 1995 al 14,7 % en 2022), la qual cosa informa de la creixent interdependència municipal en la primera i segona corona metropolitana i de l'avenç del procés de metropolitanització.

Gràfic 4. Mobilitat residencial de la població en els últims cinc anys segons tipus de flux intra- o intermunicipal (excloent entrada externa). Població de 16 anys i més (%). Regió metropolitana de Barcelona*, 1990-2022

Font: Institut Metròpoli, Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població, 1995 i 2000; Idescat i Institut Metròpoli, Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població, 2006 i 2011; Institut Metròpoli, Enquesta de cohesió urbana, 2017 i 2022.

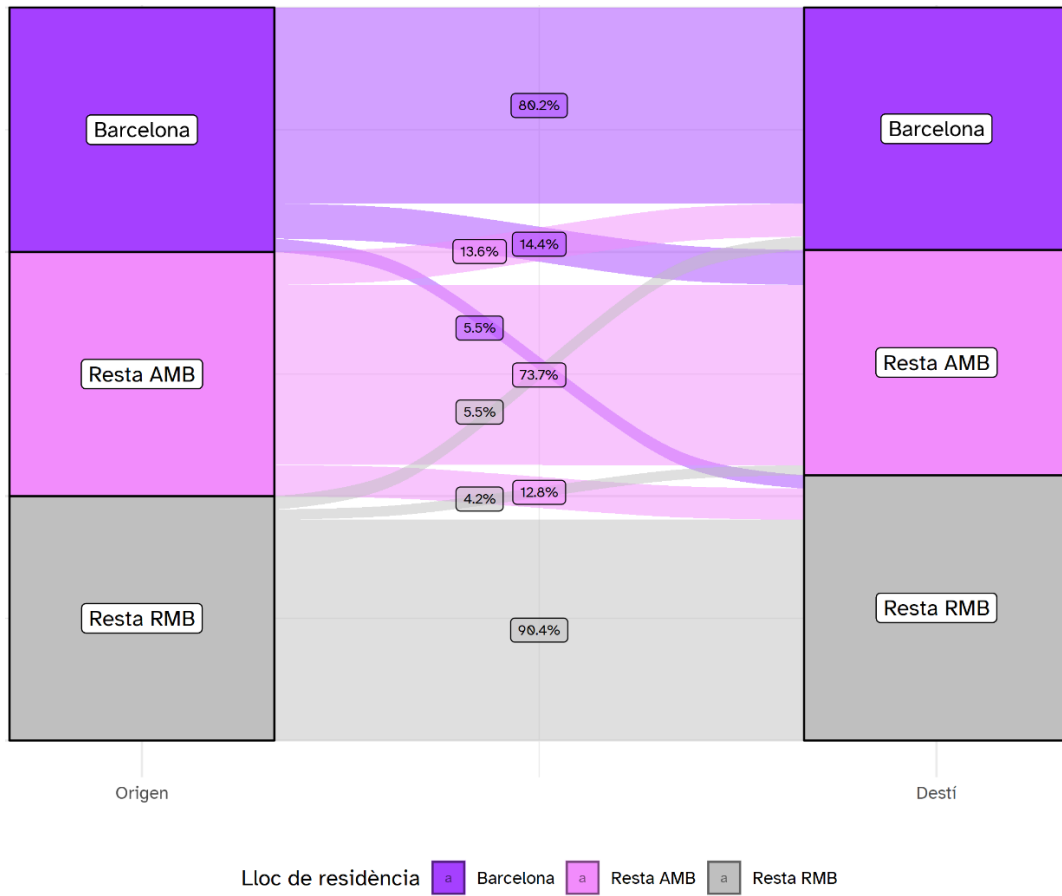
* Fins al 2011, la regió metropolitana de Barcelona inclou les comarques de l'Alt Penedès i el Garraf.

** Població de 18 anys i més.

El diagrama següent (gràfic 5) ofereix una nova perspectiva dels fluxos residencials metropolitans, més detallada territorialment i sempre segons l'origen dels canvis residencials. Novament destaquen els moviments horitzontals, és a dir, l'elevada autocontenció dels àmbits metropolitans, particularment a la segona corona metropolitana, on el 90 % de la població resident en aquest àmbit que durant els darrers cinc anys va canviar de residència ho va fer al mateix àmbit. La primera corona, en canvi, és l'àmbit amb l'autocontenció residencial més reduïda (73,7 %). Barcelona se situa en una posició intermèdia, amb una autocontenció residencial del 80,2 %. La situació de Barcelona és, no obstant, especialment rellevant pel significatiu canvi que ha experimentat en els darrers anys (gràfic 6). D'una gran estabilitat durant les darreres dècades, Barcelona ha passat a un creixement molt significatiu dels moviments interns (7 punts percentuals). S'han reduït, per tant, els moviments cap a la perifèria en un context d'elevada mobilitat residencial, a diferència del que passa a la primera i segona corona metropolitanas que presenten tendències descendents amb estabilitat durant els últims anys en l'autocontenció de la mobilitat residencial.

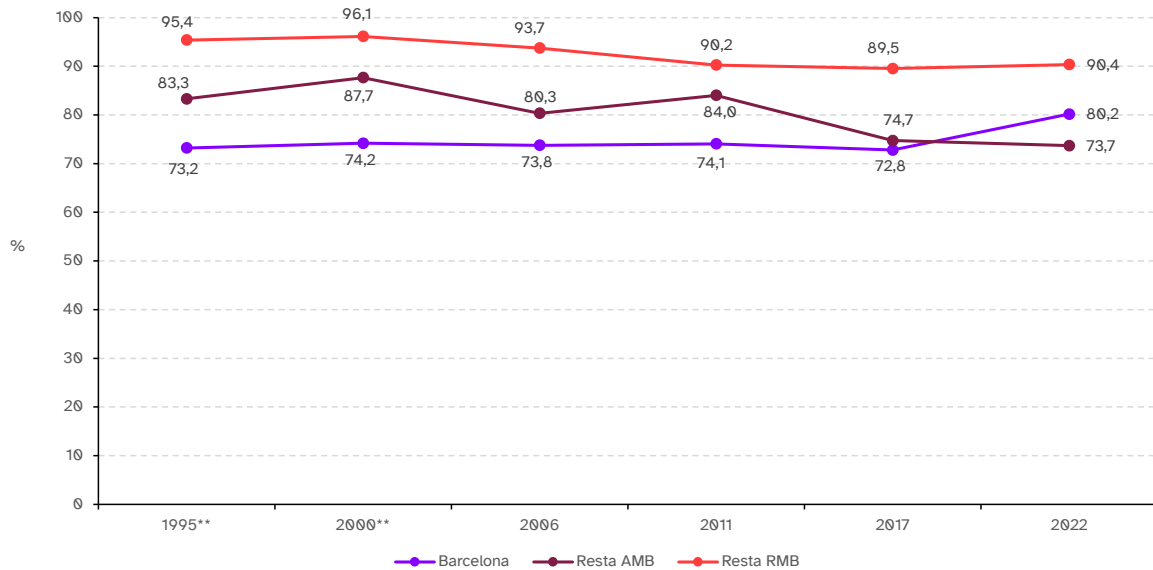
Entre la població que canvia d'àmbit residencial, destaquen les sortides de la ciutat central cap a la primera corona metropolitana. Un 14,4 % de la població barcelonessa que en els darrers cinc anys va canviar d'habitatge va marxar de la ciutat per traslladar-se en aquest àmbit i un 5,5 % ho va fer a la segona corona metropolitana. Des de la primera corona metropolitana, en canvi, el flux residencial és força equilibrat entre els dos àmbits territorials adjacents: Barcelona (13,6 %) i la segona corona metropolitana (12,8 %).

Gràfic 5. Mobilitat residencial de la població en els últims cinc anys segons tipus de flux i àmbit d'origen del canvi (excloent entrada externa). Població de 16 anys i més (%). Regió metropolitana de Barcelona, 2022

Font: Institut Metròpoli: Enquesta de cohesió urbana, 2022.

Gràfic 6. Taxa d'autocontenció residencial (excloent entrada externa). Població de 16 anys i més que ha canviat d'habitatge en els últims cinc anys (%). Regió metropolitana de Barcelona*, 1995-2022

Font: Institut Metròpoli, Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població, 1995 i 2000; Idescat i Institut Metròpoli, Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població, 2006 i 2011; Institut Metròpoli, Enquesta de cohesió urbana, 2017 i 2022.

* Fins al 2011, la regió metropolitana de Barcelona inclou les comarques de l'Alt Penedès i el Garraf.

** Població de 18 anys i més.

A mode de resum es pot concloure amb dues idees fonamentals extretes dels resultats presentats. Per una banda, en un context d'elevada mobilitat residencial hi ha hagut continuïtat en les tendències d'integració metropolitana gràcies al creixement de la mobilitat intermunicipal. Aquesta tendència general defineix sobretot el comportament a la primera i segona corones metropolitanes. De manera oposada i essent la segona idea clau de la secció, la ciutat central, té un comportament oposat a aquesta tendència general. El municipi de Barcelona ha retingut molta població que ha canviat d'habitatge, incrementant-se la seva taxa d'autocontenció residencial de manera molt significativa els últims anys.

2.3. Llibertat i constriccions en els processos de mobilitat residencial

L'any 2022, la principal motivació per canviar d'habitatge entre la població que ho ha fet en els darrers cinc anys és la millora residencial, ja sigui de l'habitatge, de l'entorn o ambdues coses (38,9 %) (taula 3). La segona raó més freqüent són les motivacions familiars (30,4 %). Les dues, però, han evolucionat de manera diferent durant les darreres dècades. Mentre que la cerca de la millora residencial s'ha mantingut relativament estable al llarg del temps si s'exceptua l'impuls que el *boom* immobiliari va donar a aquesta causa els anys 2000 i 2006, la formació d'una llar o altres motivacions familiars han descrit una trajectòria clarament descendent des dels anys 90, quan la meitat dels canvis residencials es feien per aquest motiu. Entre els principals motius familiars estan la formació d'una nova llar amb la parella i l'emancipació residencial. Entre tots dos motius en representen dos terços dels motius familiars (45,2 % i el 20,1 %, respectivament). Per tant, una part important d'aquests canvis residencials estan protagonitzats per la població jove. Una hipòtesi plausible que pot ajudar a explicar aquesta intensa davallada pot sustentat-se en el component demogràfic. A l'àrea metropolitana de Barcelona l'estructura demogràfica ha canviat significativament en les tres últimes dècades. La població jove ha perdut pes en termes absoluts i relatius. El 2000, la població de 25 a 34 anys, que és el gruix de la població en edat d'emancipació i de formació de noves llars, representava el 19,8 % del total de la població de l'àrea metropolitana de Barcelona (488.424 habitants), essent el 13 % el 2021 (428.300 habitants) (AMB-PDU, 2023). A aquesta hipòtesi se n'ha d'afegir una altra relacionada amb els problemes d'emancipació residencial de la població jove i que ajudarien a explicar els descensos registrats en 2017 i 2022. És una evidència analitzada per a diferents escales territorials que les taxes d'emancipació de la població jove s'han reduït en els darrers anys⁸. L'elevat cost de l'habitatge en règim de lloguer, les dificultats per accedir a un crèdit hipotecari, afegides a la precarietat laboral han dificultat els processos d'emancipació residencial des de la Gran Recessió de 2008.

⁸ Dades procedents de l'Enquesta de Població Activa (EPA) per a Barcelona indiquen la taxa d'emancipació residencial de la població jove (16 a 29 anys) ha baixat de 31,7 % el 2017 a 22,7 % el 2022. Dades per a Catalunya també calculades a partir de l'EPA i elaborades per l'Observatori Català de la Joventut indica una reducció de més de 12 punts des de màxims assolits el quart trimestre de 2007, 33,7 % fins al 21% estimat per al tercer trimestre de 2023 (Observatori Català de la Joventut, 2023).

Taula 3. Raó principal per la qual va canviar d'habitatge. Població de 16 anys i més que ha canviat d'habitatge en els darrers cinc anys (excloent entrada externa) (%). Regió metropolitana de Barcelona*, 1995-2022

Raó	1995**	2000**	2006	2011	2017	2022
Formació d'una llar o altres motius familiars	49,0	38,5	45,7	42,5	35,1	30,4
Millorar habitatge / entorn	37,2	50,5	42,9	35,5	40,6	38,9
Motius econòmics o forçats per l'habitatge	5,7	5,3	6,0	17,1	14,4	24,0
Motius laborals	3,9	3,9	3,7	4,6	7,5	4,6
Altres motius	4,3	1,9	1,8	0,3	2,3	2,0
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Font: Institut Metròpoli: Enquesta de cohesió urbana, 1995-2022.

* Fins al 2011, la regió metropolitana de Barcelona inclou les comarques de l'Alt Penedès i el Garraf.

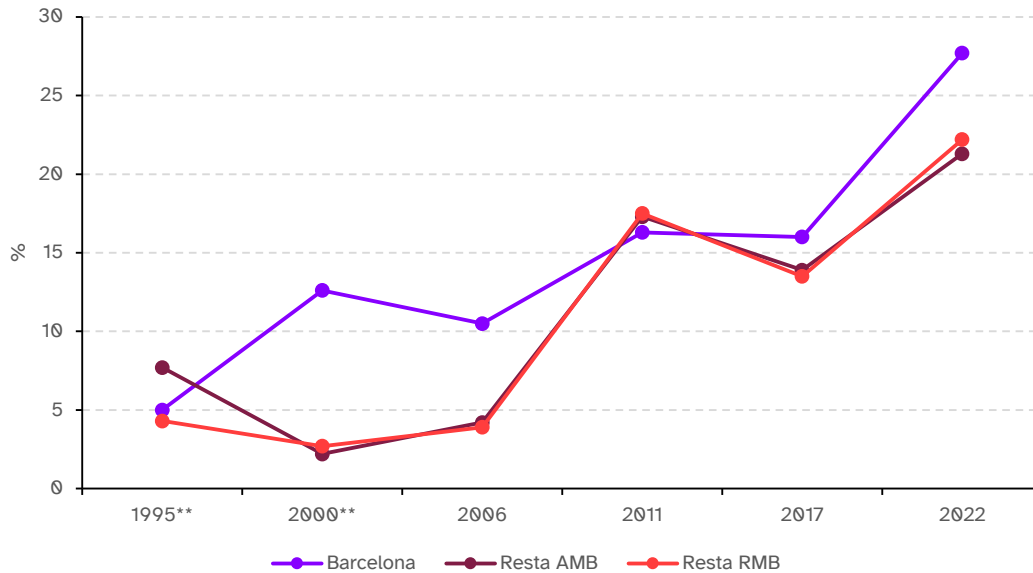
** Població de 18 anys i més.

Per altra banda, durant els darrers anys els motius econòmics o forçats per l'habitatge s'han incrementat significativament en les decisions de canvi residencial de la població metropolitana situant-se clarament en màxims històrics. L'any 2022, gairebé una quarta part de la població que ha canviat d'habitatge ho ha fet per aquests motius (24,0 %), un augment de gairebé 10 punts percentuals respecte a 2017 i una xifra que supera amb escreix el registre més afectat per la crisi financera, el de 2011 (17,1 %). Aquesta situació s'explica en gran part per un rerefons estructural marcat pel distanciament cada cop major entre els preus de l'habitatge i els ingressos de les llars metropolitanes (Observatori Metropolità de l'Habitatge de Barcelona, 2022). La taxa de sobrecàrrega de les despeses de l'habitatge⁹, un altre indicador de l'estrès econòmic que representa l'habitatge i que situa la població en risc de perdre'l i, per tant, de canviar-ne, també ha crescut durant els últims anys. Segons dades de les *Estadístiques metropolitanes sobre condicions de vida* la població amb despeses excessives relacionades amb l'habitatge ha crescut a l'àrea metropolitana de Barcelona del 13 % el 2016-2017 al 15,7 % el 2021-2022. Però, en el cas de la població que resideix en habitatges de lloguer, aquest increment ha estat del 38,2 % al 42,5 %, durant el mateix període.

Barcelona és el territori on més població declara canvis residencials per motius econòmics i també l'àmbit que ha experimentat el major creixement d'aquests motius durant els darrers anys (gràfic 7). Les diferències en relació a aquesta qüestió entre la ciutat central i les corones metropolitanes tendeixen a minvar en períodes de crisi econòmica, 1995 i 2011, no així el 2022. El distanciament progressiu del preu de l'habitatge de la ciutat de Barcelona i la resta de la metròpoli poden explicar perquè la crisi pandèmica no va reduir les diferències entre els diferents àmbits metropolitanos. Si es pren com a referència el preu mitjà del lloguer, a Barcelona la pujada dels preus ha estat més intensa que a la resta de la regió metropolitana (gràfic 8) i mentre al 2011 la diferència entre els preus mitjans de Barcelona i de la regió metropolitana era de 82 euros, el 2022 era de 137,5 euros.

⁹ La taxa de sobrecàrrega de despeses de l'habitatge quantifica la població resident en llars on es dedica més del 40% dels ingressos disponibles totals de la llar a les despeses de l'habitatge. Es comptabilitzen com despeses de l'habitatge el lloguer o els interessos de la hipoteca (en cas de ser propietat amb pagaments pendents) i altres despeses associades (aigua, electricitat, gas, comunitat, assegurances o taxes municipals).

Gràfic 7. Població que ha canviat d'habitatge en els darrers cinc anys per motius econòmics o forçats per l'habitatge segons àmbit (excloent entrada externa). Població de 16 anys i més (%). Regió metropolitana de Barcelona*, 1995-2022

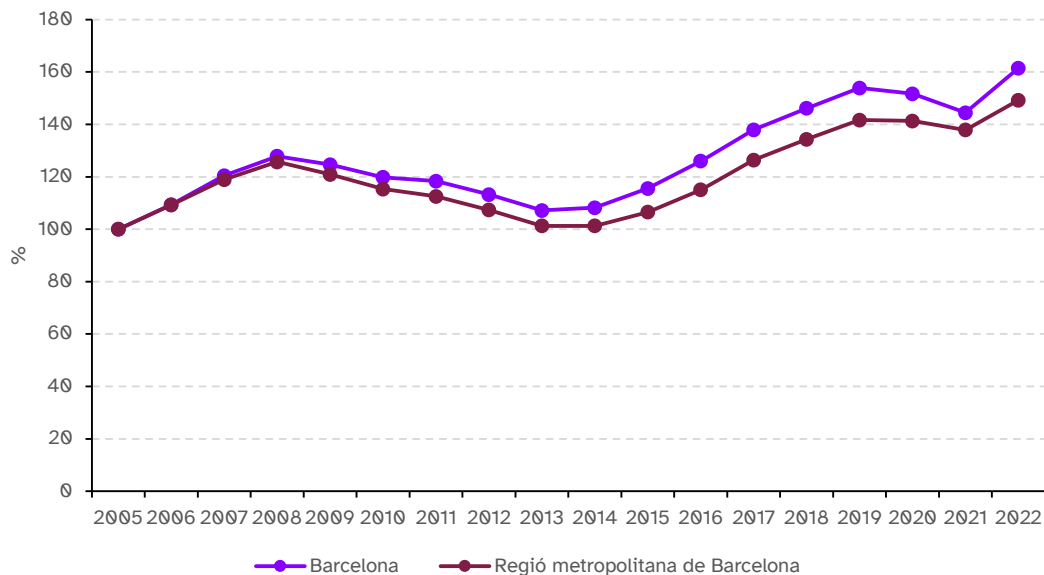

Font: Idescat i IERMB: ECVHP (1995-2011). IERMB: Enquesta de cohesió urbana (2017 i 2022).

* Fins al 2011, la regió metropolitana de Barcelona inclou les comarques de l'Alt Penedès i el Garraf.

** Població de 18 anys i més.

Gràfic 8. Mitjana anual del lloguer contractual. Barcelona i Regió metropolitana de Barcelona¹⁰ (2005=100). Regió metropolitana de Barcelona, 1995-2022

Font: Generalitat de Catalunya, Servei d'Estudis i Documentació d'Habitatge, a partir de les fiances de lloguer dipositades a l'INCASOL.

¹⁰ Corresponen als preus mitjans proporcionats pel Servei d'Estudis i Documentació d'Habitatge de la Generalitat de Catalunya per a l'Àmbit Metropolità.

Les constriccions econòmiques també són importants per decidir el lloc de residència quan es canvia d'habitatge, encara més en moments de crisi econòmica. Les dades indiquen que és un dels tres principals motius per escollir l'entorn residencial on viure i entre la població que ha canviat d'habitatge en els darrers cinc anys ha estat el segon motiu més important (23,7 %) (taula 4). I, tot i que al llarg de les darreres dècades hi ha hagut un descens de la població que decideix el lloc on viure per aquest motiu (passa del 28,6 % en 2006 al 23,7 % en 2022), la població que ho declara ha crescut significativament entre 2017 i 2022. Amb tot, destaca el fort impacte que va tenir la Gran Recessió de 2008, quan les raons econòmiques es van convertir en la principal motivació per escollir el lloc de residència (36,5 % en 2011). Tanmateix, el que ha estat el principal motiu per escollir el lloc de residència entre la població metropolitana durant les darreres dècades i també durant els darrers anys és la cerca de millores a l'entorn (29,2 %) i una altra de les raons principals són els motius familiars (19,9% en 2022). Però, continuant amb les raons econòmiques, resulta interessant destacar que l'any 2022 és la població que ha canviat d'habitatge en els darrers cinc anys a la primera corona metropolitana entre la que més s'han incrementat aquestes constriccions econòmiques a l'hora de decidir el seu lloc de residència, sense poder determinar l'origen d'aquests canvis residencials per manca de mostra. El percentatge d'aquesta població ha passat del 11,3 % en 2017 al 27,9 % en 2022 (gràfic 9).

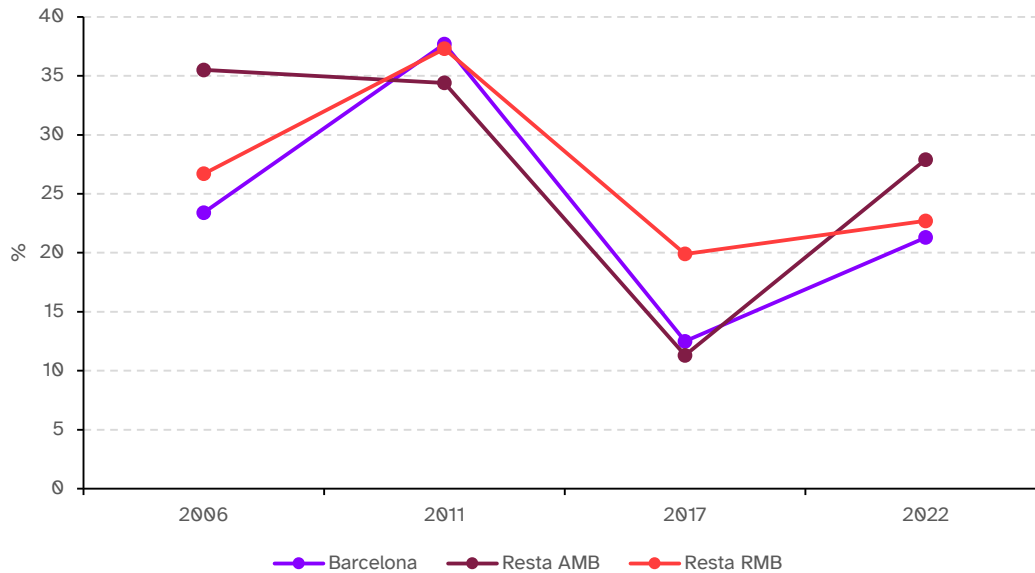
Taula 4. Raó principal per escollir el lloc de residència. Població de 16 anys i més que ha canviat d'habitatge en els darrers cinc anys (excloent entrada externa) (%). Regió metropolitana de Barcelona*, 2006-2022

Raó	2006	2011	2017	2022
Constriccions relacionades amb el preu de l'habitatge	28,6	36,5	15,0	23,7
Altres motius relacionats amb l'habitatge	9,4	5,5	12,1	13,8
Millores a l'entorn	31,3	32,7	32,8	29,2
Proximitat al lloc de treball	7,5	6,7	9,7	10,8
Motius familiars	21,8	18,6	29,1	19,9
Altres motius	1,4	0,0	1,3	2,6
Total	100,0	100,0	100,0	100,0

Font: Institut Metròpoli: Enquesta de cohesió urbana, 2006-2022.

* Fins al 2011, la regió metropolitana de Barcelona inclou les comarques de l'Alt Penedès i el Garraf.

Gràfic 9. Població que ha escollit el seu habitatge per constriccions relacionades amb el preu de l'habitatge segons àmbit (excloent entrada externa). Població de 16 anys i més que ha canviat d'habitatge en els darrers cinc anys (%). Regió metropolitana de Barcelona*, 2006-2022

Font: Idescat i IERMB: ECVHP (2006-2011). IERMB: Enquesta de cohesió urbana (2017 i 2022).

* Fins al 2011, la regió metropolitana de Barcelona inclou les comarques de l'Alt Penedès i el Garraf.

Si s'estudia la relació entre els motius de canvi i l'elecció del lloc de residència l'any 2022 a la regió metropolitana de Barcelona es pot observar com aquestes dues decisions del complex procés de mobilitat residencial estan relacionades i reflecteixen l'existència de dos patrons clarament desiguals: un de més constrenyit per motius econòmics i un altre marcat per una major llibertat d'elecció, on la prioritat és la millora residencial. Aquests dos patrons es poden associar fàcilment als processos de segregació residencial socioeconòmica, el primer amb la població amb menys recursos econòmics i el segon amb la població amb més recursos econòmics. Com es pot observar a la taula 5, la població que va canviar d'habitatge en els darrers cinc anys per motius econòmics o forçats per l'habitatge va escollir el seu lloc de residència en major mesura també per raons econòmiques (32 %). A l'altre extrem de l'espectre decisor, entre la població que va decidir canviar d'habitatge per millorar l'habitatge o l'entorn, el 41,1 % va escollir el seu lloc de residència per les millores que significaven el nou entorn residencial.

Taula 5. Relació entre els motius per escollir el lloc de residència i per canviar d'habitatge. Població de 16 anys i més que ha canviat d'habitatge en els darrers cinc anys (excloent entrada externa) (%). Regió metropolitana de Barcelona, 2022

	Formació d'una llar o altres motius familiars	Millorar habitatge/entorn	Motius econòmics o forçats per l'habitatge	Motius laborals	Altres motius	Total
Constriccions relacionades amb el preu de l'habitatge	23,8	20,2	32,0	10,4	31,6	23,9
Altres motius relacionats amb l'habitatge	11,9	12,8	18,6	10,4	10,5	13,8
Millores a l'entorn	23,2	41,1	21,1	16,7	21,1	29,3
Proximitat al lloc de treball	7,4	8,3	10,9	52,1	5,3	10,7
Motius familiars	31,2	16,4	13,0	10,4	21,1	19,9
Altres motius	2,6	1,3	4,5	0,0	10,5	2,5
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Font: Institut Metròpoli: Enquesta de cohesió urbana, 2022.

Com s'ha avançat, una de les conseqüències derivades d'aquesta congruència entre les motivacions per canviar d'habitatge i l'elecció del lloc de residència és el reforçament de les pautes de segregació residencial socioeconòmica. Els motius que impulsen el canvi residencial condicionen en no poca mesura el lloc on acaba residint la població. Així, quan la població canvia d'habitatge per motius econòmics, habitualment té menys capacitat d'elecció del lloc de residència i veu forçada la seva residència allà on, donades les circumstàncies, es pot establir. Això no passa en la mateixa mesura amb la població que canvia d'habitatge per tal de millorar la seva situació residencial. Predominantment, aquests individus gaudeixen d'una major capacitat d'elecció i poden aspirar més freqüentment un lloc de residència ajustat a les seves aspiracions. En aquests casos, aquests patrons de decisió i d'elecció també poden conduir a reforçar els processos de segregació residencial socioeconòmica, de fet són les classes mitjanes les que més se segreguen residencialment (Porcel, 2020). De partida, aquests patrons diferenciats d'establiment residencial poden arribar a incidir de forma desigual en el benestar de la població, influint en la seva identificació amb l'espai residencial i amb la seva satisfacció amb el barri, entre d'altres coses, la qual cosa té implicacions directes en termes de cohesió social. Més endavant, s'aprofundirà en aquestes relacions entre motivacions per canviar d'habitatge i escollir el lloc de residència amb la satisfacció residencial i la segregació residencial socioeconòmica.

Tot indica que la rellevància que estan adquirint les constriccions econòmiques i residencials en la mobilitat residencial a la regió metropolitana de Barcelona continuarà en els propers anys si el context socioeconòmic i residencial no canvia significativament. Durant les últimes dècades, entre la població que preveu canviar d'habitatge en els propers anys, cada vegada una proporció major ha declarat que era per raons econòmiques (12,6 % en 2022) (taula 6). Mentre els motius familiars han reduït el seu pes en les previsions de canvi d'habitatge, els factors econòmics s'han multiplicat per quatre, essent juntament amb la millora residencial els únics motius que han crescut. Barcelona es desmarca com el territori on una proporció major de població preveu canviar per aquest motiu (14,7 %), 3 punts percentuals per sobre de la població resident a la primera

corona metropolitana (11,8 %) i de la població de la segona corona (10,5 %) (gràfic 10).

Taula 6. Raó principal per canviar d'habitatge en els propers cinc anys. Població de 16 anys i més (%). Regió metropolitana de Barcelona*, 1995-2022

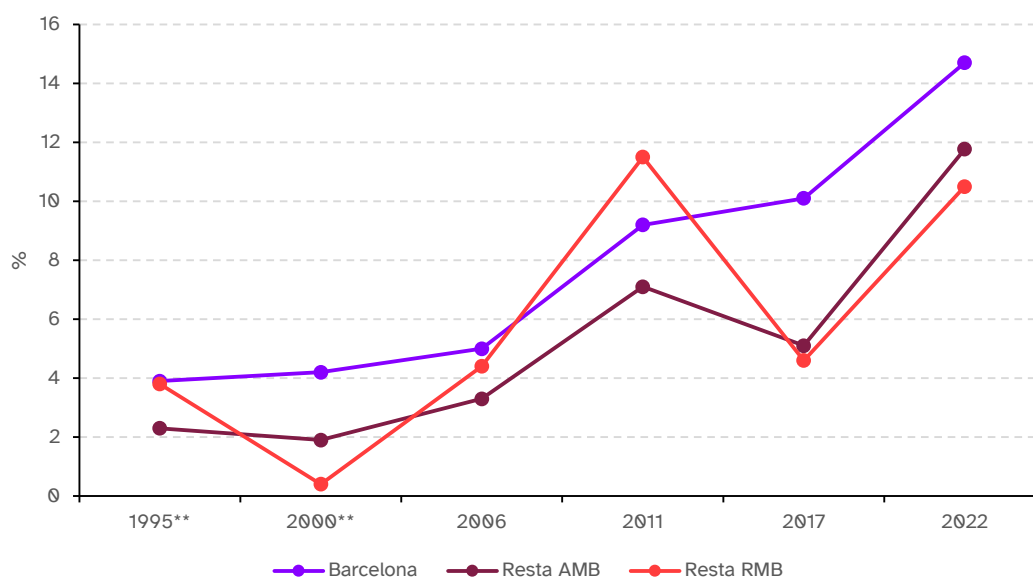
Raó	1995**	2000**	2006	2011	2017	2022
Formació d'una llar o altres motius familiars	53,7	56,2	51,5	41,2	53,5	29,8
Millorar habitatge/entorn	38,1	38,0	39,6	37,3	30,7	51,2
Motius econòmics o forçats per l'habitatge	3,4	2,3	4,3	9,4	6,6	12,6
Motius laborals	2,0	2,5	1,8	8,2	4,8	2,7
Altres motius	2,8	1,1	2,9	3,9	4,4	3,7
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Font: Institut Metròpoli: Enquesta de cohesió urbana, 1995-2022.

* Fins al 2011, la regió metropolitana de Barcelona inclou les comarques de l'Alt Penedès i el Garraf.

** Població de 18 anys i més.

Gràfic 1011. Població que preveu canviar d'habitatge en els propers cinc anys per motius econòmics o forçats per l'habitatge segons àmbit. Població de 16 anys i més (%). Regió metropolitana de Barcelona*, 1995-2022

Font: Idescat i IERMB: ECVHP (1995-2011). IERMB: Enquesta de cohesió urbana (2017 i 2022).

* Fins al 2011, la regió metropolitana de Barcelona inclou les comarques de l'Alt Penedès i el Garraf.

** Població de 18 anys i més.

Hi ha perfils socials amb una major predisposició al canvi d'habitatge per motius econòmics. La taula 7 evidencia com les situacions de vulnerabilitat fan a la població més procliu a la mobilitat residencial forçada. La població d'origen estranger, de classe treballadora o la població que resideix de lloguer, per exemple, són les que declaren amb una proporció més elevada els motius econòmics com a raó principal de preveure un canvi d'habitatge properament. Respecte al cicle vital, les dades mostren que de manera contrària al que s'havia vist en anteriors anàlisis, la població jove no és la que declara en major proporció les intencions de

canvi d'habitatge en el futur, sinó que la probabilitat s'incrementa amb l'edat. Una possible explicació de la baixa probabilitat de canvi futur entre la població jove podria trobar-se en les dificultats d'emancipació residencial. Segons dades de l'Observatori Català de Joventut per a Catalunya a partir de l'EPA, la taxa d'emancipació de la població jove (16 a 29 anys) era del 20 % el quart trimestre de 2022 (Observatori Català de la Joventut, 2023). A Barcelona i a partir de les dades també de l'EPA, la taxa d'emancipació se situava el 2022 en el 22,7 %. Les perspectives de canvi, per tant, podrien estar condicionades per la residència a l'habitatge dels progenitors i per les limitacions que les condicions econòmiques i residencials imposen per a la definició d'un projecte emancipador. La població adulta, en canvi, vivint de manera independent, podria estar sotmesa a més pressions econòmiques per mantenir la residència al seu habitatge i veure's obligada a canviar-ne.

Taula 7. Població que preveu canviar d'habitatge en els propers cinc anys per motius econòmics o forçats per l'habitatge segons característiques socioeconòmiques. Població de 16 anys i més (%). Regió metropolitana de Barcelona, 2022

Característiques socioeconòmiques	% de població que preveu canviar d'habitatge per motius econòmics o forçats per l'habitatge
<i>Sexe</i>	
Dones	11,3
Homes	13,9
<i>Grup d'edat</i>	
De 16 a 34 anys	9,2
De 35 a 64 anys	14,9
De 65 anys i més	..
<i>Lloc de naixement</i>	
Espanya	8,8
Estranger	19,4
<i>Nivell d'estudis</i>	
Estudis obligatoris o inferiors	15,8
Estudis secundaris postobligatoris	13,8
Estudis superiors	10,9
<i>Classificació socioeconòmica</i>	
Directius i professionals	10,1
Ocupacions intermèdies	8,1
Classe treballadores	17,9
No ha treballat mai	4
Actius aturats	20,6
Inactius	9,8
<i>Règim de tinença</i>	
En propietat totalment pagada	1,6
En propietat amb pagaments pendents	2,2
En lloguer	21,0
Altres	23,5
Total	12,6

Font: Institut Metròpoli: Enquesta de cohesió urbana, 2022.

.. Resultat estadísticament no significatiu.

3. L'impacte de la mobilitat residencial en els processos de segregació residencial i de vulnerabilitat urbana

Els resultats de l'apartat anterior refermen els plantejaments teòrics que apunten que la mobilitat residencial és un dels mecanismes que incideix en els processos de segregació residencial (Oberti i Préteceille, 2016). Aquesta consideració, de fet, ja es pot trobar als treballs pioners de l'Escola de Chicago que van situar els conceptes d'invasió, successió i filtratge poblacional al centre de les anàlisis de la ciutat. En l'actualitat, conèixer les dinàmiques de mobilitat residencial es considera prioritari per desenvolupar mesures per reduir la segregació residencial (Andersson, 2013). Tal i com han evidenciat recerques realitzades en països de l'entorn europeu, la mobilitat residencial contribueix a la perpetuació dels processos de vulnerabilitat urbana (Andersson i Bråmås, 2004; Bailey i Livingston, 2008; Boje-Kovacs, Egsgaard-Pedersen i Weatherall, 2021; Hedman i van Ham, 2012). Els mecanismes a través dels quals ho fa són diversos. Per una banda, la reduïda mobilitat residencial que caracteritza aquests entorns desfavorits implica que la població resident estable tingui un pes important en la seva composició social, determinant, aleshores, les característiques socioeconòmiques dels barris (Bailey i Livingston, 2008; Boje-Kovacs et al., 2021). En el cas particular d'Espanya, un dels països de l'entorn europeu amb taxes de mobilitat residencial més baixes, condicionades en gran part per un sistema residencial construït sobre els fonaments de l'habitatge en propietat (Módenes i Colás, 2004), la població estacionària pot tenir un paper especialment rellevant. Però, un altre mecanisme és el del filtratge poblacional que té a veure amb els processos de mobilitat residencial selectiva. Aquest procés consisteix en que la població amb majors recursos econòmics tendeix a abandonar els entorns més desfavorits essent substituïda per població en situació de vulnerabilitat socioeconòmica (Andersson, 2013; Andersson i Bråmås, 2004; Bailey i Livingston, 2008; Boje-Kovacs et al., 2021; Mas, 2018). A més, en paral·lel a aquest mecanisme de filtratge està la reproducció del context residencial. Què vol dir això? Es tracta del procés social mitjançant el qual la població tendeix a canviar d'habitatge, però no del tipus de barri en el qual resideix, de tal manera que la població que canvia d'habitatge i de barri, ho farà ubicant la nova residència en un entorn de característiques socioeconòmiques similars a les del barri d'origen (Sharkey, 2013).

En el cas de l'àrea metropolitana de Barcelona, se sap que el nivell de persistència de la vulnerabilitat urbana és alt en els barris més benestants i en els més vulnerables (Antón-Alonso i Porcel, 2023; Porcel et al., 2023), però es desconeix com condiona la mobilitat residencial la perpetuació d'aquests estatus. L'objectiu d'aquesta secció és presentar resultats encaminats a esbrinar quin és el rol que juga la mobilitat residencial

en els processos de vulnerabilitat urbana. En primer lloc, i donant continuïtat als resultats presentats en l'anterior apartat, s'analitzarà com les motivacions de canvi d'habitatge i d'elecció de lloc de residència presenten pautes de reproducció de la segregació residencial i de perpetuació d'alts nivells de vulnerabilitat urbana. Tot seguit, posant el focus en la intensitat de la mobilitat residencial, es mesurarà el pes de la població estacionària i de la mobilitat residencial als barris metropolitans en el seu conjunt i també segons el nivell de vulnerabilitat urbana. A banda del pes de la mobilitat residencial en la composició social dels barris metropolitans, s'ha estudiat la mobilitat contextual, és a dir, la tendència de la població a canviar de barri sense canviar l'estatus socioeconòmic de l'entorn residencial. Tot plegat, com es podrà veure, porta a concloure que les pautes de mobilitat residencial contribueixen de manera significativa a la persistència de la vulnerabilitat urbana a la metròpoli de Barcelona.

3.1. Barris de residència forçada i barris de residència preferent: processos decisoris en els canvis d'habitatge i patrons de segregació residencial socioeconòmica

Tal com s'ha vist en la secció prèvia, les motivacions per canviar d'habitatge i escollir el lloc de residència han anat variant al llarg de les últimes dècades, essent les constriccions econòmiques i el preu de l'habitatge un dels factors que més rellevància ha adquirit en els últims anys. Però hi ha alguna relació entre el tipus de barri d'origen i de destí i els motius que condueixen al canvi d'habitatge i l'elecció de l'entorn residencial? A partir d'aquesta pregunta es testarà la hipòtesi de l'existència de motivacions diferenciades en funció del tipus de barri en què es resideix i aquell on es trasllada la residència. Els processos de filtratge poblacional, específicament els que tenen lloc als barris més desfavorits, suposen la substitució de la població amb més recursos per població més vulnerable. Està assumit que la població amb menys recursos econòmics és la que menys capacitat té d'escollir el seu lloc de residència i, per tant, s'acaba concentrant en els barris més vulnerables de les metròpolis. Ara bé, estant d'acord amb aquesta màxima, cal preguntar-se si és possible que els motius per canviar d'habitatge i per escollir el lloc de residència estiguin mediatos per d'altres raons? Es pot parlar d'una única gran causa que explica la mobilitat residencial als barris més vulnerables?

Abans de presentar els resultats, cal aclarir alguns aspectes sobre l'estratègia analítica i la metodologia emprada. L'operativització del tipus de barri s'ha realitzat a partir de l'Índex de Vulnerabilitat Urbana (IVU) (Porcel et al., 2023). L'IVU, recodificat en decils, s'ha assignat als barris de residència prèvia i actual de la mostra de població de l'ECURB 2022. En primer lloc, això ha estat possible per la disponibilitat de les adreces de residència actual i prèvia en el cas de canvi d'habitatge. L'assignació del decil de vulnerabilitat del barri s'ha pogut realitzar per a la població que ha canviat de residència del 2015 en endavant, ja que l'IVU, en el moment de realització d'aquest informe, està disponible des d'aquest any fins a 2020. En el cas dels barris de residència i canvi d'habitatge posterior a aquesta data i fins a 2022, s'ha assignat per defecte el nivell de vulnerabilitat urbana de 2020. Cal tenir en compte que la variabilitat del decil de vulnerabilitat urbana és molt

baixa en un període temporal de tres anys¹¹, s'assumeix, per tant, un error mínim en les anàlisis. Quant al nivell de vulnerabilitat urbana, s'han agrupat els decils en tres grups, de menor a major vulnerabilitat urbana per tal d'aconseguir una major consistència mostral en les dades de l'enquesta¹². A més, per tal de disposar també d'una major grandària mostral i del millor ajustament possible entre mobilitat residencial i nivell de vulnerabilitat urbana dels barris, s'ha ampliat el període de canvi als últims set anys, en comptes de cinc com s'ha fet en la primera secció de l'informe. Finalment, una altra limitació que s'ha hagut d'assumir és que les anàlisis realitzades només són possibles per a l'àrea metropolitana de Barcelona, que és el territori per al qual es disposa dels barris metropolitans¹³ i del nivell de vulnerabilitat urbana de cadascun d'ells per al període 2015-2020. Aquesta estratègia analítica s'ha utilitzat en totes les anàlisis presentades en aquesta secció.

La primera qüestió que es pot destacar de les anàlisis realitzades és que hi ha diferències significatives entre les motivacions que porten a la població a canviar d'habitatge als barris més vulnerables de les que ho fan als barris més benestants¹⁴. Entre la població que canvia d'habitatge des dels barris més vulnerables els motius principals majoritaris són la formació d'una llar o altres motius familiars, juntament amb la millora de l'habitatge i/o l'entorn. En canvi, entre la població que canvia d'habitatge des dels barris més benestants, aquesta última motivació és la més important amb molta diferència respecte a les altres (gràfic 12). Ara bé, hi ha un aspecte important a destacar que és el pes que tenen els motius econòmics o forçats per l'habitatge als barris benestants. Hi ha més població que canvia d'habitatge als barris més benestants per raons econòmiques que als barris més vulnerables. L'alt preu de l'habitatge en les zones benestants pot ser un motiu clar per a que provoqui un canvi d'habitatge i un hipotètic canvi de barri, un patró que podria tenir especial incidència entre la població jove.

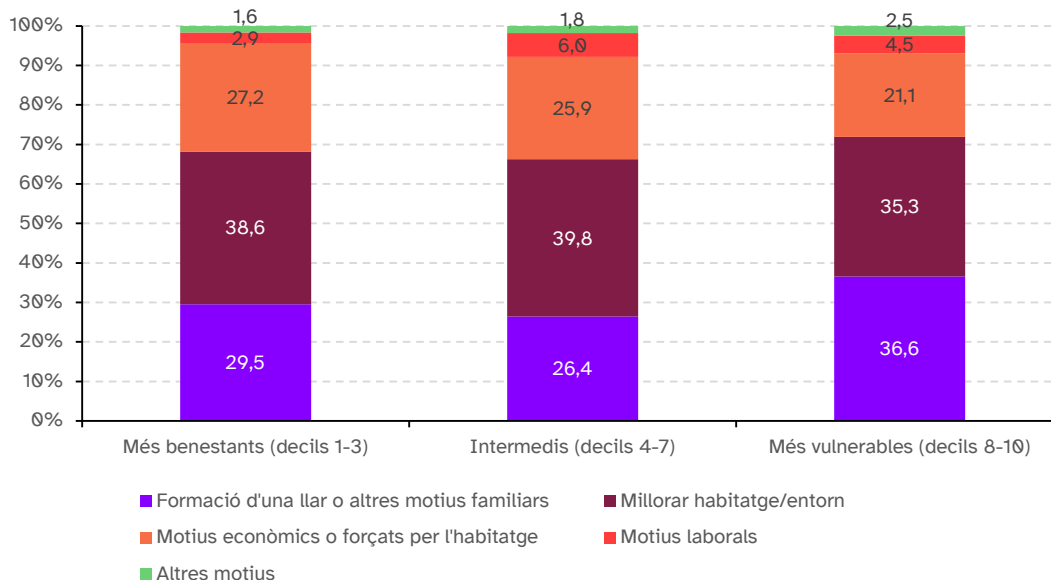
¹¹ La taxa de variabilitat de canvi de decil de vulnerabilitat urbana dels barris de l'àrea metropolitana de Barcelona se situa entre el 72 % i el 81 %, essent molt probable que el canvi de decil que es produeixi sigui a un decil immediatament superior o inferior, essent pràcticament nul·la la probabilitat de trànsits superiors als dos o més decils superiors o inferiors en l'estructura jeràrquica de la vulnerabilitat urbana dels barris metropolitans.

¹² Quant a la distribució de la mostra segons el nivell de vulnerabilitat del barri de residència, apuntar que la població residint als barris més benestants (decils 1 a 3) de la metròpoli de Barcelona està sobrerrepresentada essent del 38,6 % i infrarepresentada als barris més vulnerables (decils 8 a 10) essent del 26,3 %.

¹³ Per barris metropolitans es fa referència als Àmbits Estadístics Metropolitans, unitats territorials inframunicipals definides per l'Àrea de Planificació Estratègica de l'Àrea Metropolitana de Barcelona que representen una aproximació al concepte de barri (Àrea de Planificació Estratègica AMB, 2020).

¹⁴ Tot i que inicialment es farà servir els termes de barris més vulnerables i més benestants, així com als gràfics i taules, al llarg del text se simplificaran utilitzant els termes barris vulnerables i barris benestants.

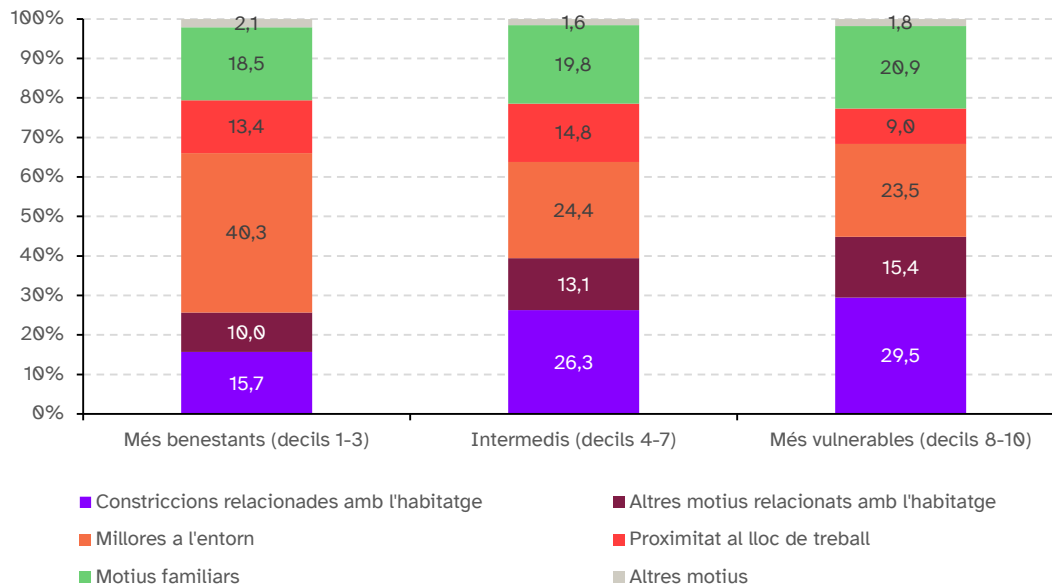
Gràfic 12. Raó principal per la qual va canviar d'habitatge segons nivell de vulnerabilitat urbana del barri d'origen. Població de 16 anys i més que ha canviat d'habitatge en els darrers set anys (excloent entrada externa) (%). Àrea metropolitana de Barcelona, 2022

Font: Institut Metròpoli, Enquesta de cohesió urbana, 2022; Institut Metròpoli, Índex de Vulnerabilitat Urbana, 2015-2022.

La influència dels motius de canvi en els processos de segregació residencial s'observa de manera més clara en l'elecció del lloc de residència. Els resultats ofereixen indicis de factors tractius de població envers als barris vulnerables, de la mateixa manera que ho fa als barris benestants. Tenint en consideració l'elecció del lloc de residència del barri de destí, els resultats mostren com la població que ha canviat d'habitatge recentment i viu a un barri vulnerable ho ha fet motivada per les constriccions relacionades amb l'habitatge. Fins a un 30 % de la població ho ha fet per aquest motiu, el majoritari, mentre que als barris més benestants ho ha fet gairebé la meitat per aquest motiu, el 16 % (gràfic 13). A més, també hi ha diferències significatives entre la població que veu condicionada la seva elecció d'hàbitat residencial per altres motius relacionats amb l'habitatge entre els residents als barris més vulnerables i més benestants (15,4 % i 10 %, respectivament). Entre la població resident als barris més benestants, per contra, la millora de l'entorn residencial representa la principal raó per la qual van escollir el lloc de residència, és a dir, es tracta d'una decisió basada en un major nivell de llibertat d'elecció que la presa per la població que veu condicionades les seves eleccions d'hàbitat residencial a la manca de recursos econòmics. Als barris més benestants, el 40 % de la població ha escollit la seva residència per millorar l'entorn residencial, quan als barris més vulnerables ho ha fet el 23,5 %.

Gràfic 13. Raó principal per escollir el lloc de residència segons nivell de vulnerabilitat urbana del barri de residència. Població de 16 anys i més que ha canviat d'habitatge en els darrers set anys (excloent entrada externa) (%). Àrea metropolitana de Barcelona, 2022

Font: Institut Metròpoli, Enquesta de cohesió urbana, 2022; Institut Metròpoli, Índex de Vulnerabilitat Urbana, 2015-2020.

Ara bé, malgrat la importància de les constriccions econòmiques i dels preus de l'habitatge en l'elecció de l'entorn residencial, les dades evidencien que no és l'únic motiu per residir en els barris més vulnerables. Com s'ha esmentat, les millores a l'entorn en tenen un pes important i que cal considerar conseqüència de la diversitat de contextos residencials existents entre els barris més vulnerables. No es poden obviar tampoc d'altres factors socials relacionats amb la proximitat a la xarxa familiar i/o social, l'arrelament o el sentiment de pertinença al barri (20,9 %). Aquests resultats informen de la complexitat de l'elecció del barri en els processos de mobilitat residencial i la seva incidència en els barris més vulnerables, no essent únicament dependents del factor econòmic, sinó d'una diversitat de factors (Oberti i Prêteceille, 2016) que, per altra banda, poden estar relacionats amb l'heterogeneïtat de situacions de vulnerabilitat urbana que caracteritzen els barris més desfavorits de la metròpoli de Barcelona.

La diferència entre residir en un entorn residencial forçat o un de més pròxim a les aspiracions residencials es reflecteix en el nivell de satisfacció amb el barri en què es viu. La taula 8 permet constatar la relació entre les motivacions per escollir el lloc de residència, el nivell de vulnerabilitat del barri i la satisfacció residencial. Com es pot esperar, la població que ha canviat d'habitatge i resideix en barris més vulnerables presenta un nivell de satisfacció amb el seu barri inferior al de la població que resideix en barris benestants (gairebé mig punt de diferència). Com també cap esperar, la població que menys nivell de satisfacció declara és la que ha escollit el seu lloc de residència motivada principalment per constriccions residencials (6,96 de mitjana). A l'altre extrem, la població més satisfeta amb el seu entorn és la que ha canviat per millorar-lo (7,7 de mitjana). Això representa gairebé un punt de diferència respecte a la població forçada per les constriccions residencials. A més, si s'observa el nivell de satisfacció segons motiu d'elecció i nivell de vulnerabilitat del barri, es pot veure que la població menys satisfeta amb el seu barri és la que resideix als barris més vulnerables i s'ha vist

forçada a escollir-lo per les constriccions relacionades amb l'habitatge (6,7 de mitjana) i, de manera contraposada, la més satisfeta és la que resideix a un barri benestant (o intermedi) escollit per fer realitat les seves aspiracions residencials (7,8 de mitjana). I com se sap, la (in)satisfacció residencial és un dels motors del canvi residencial (Speare, 1974), també a l'àrea metropolitana de Barcelona (Antón-Alonso i Porcel, 2022).

Taula 8. Nivell de satisfacció amb el barri de residència (mitjana en una escala de 0 a 10, on 0 significa “gens satisfet” i 10 “molt satisfet”). Població de 16 anys i més que ha canviat d'habitatge en els darrers cinc anys (excloent entrada externa). Regió metropolitana de Barcelona, 2022

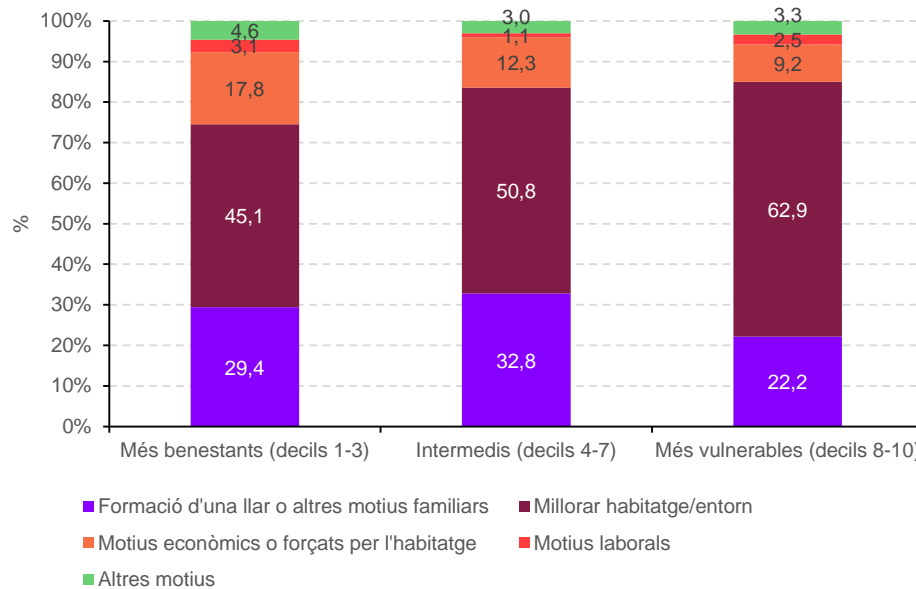
Raó	Més benestants (decils 1-3)	Intermedis (decils 4-7)	Més vulnerables (decils 8-10)	Total
Constriccions relacionades amb el preu de l'habitatge	7,17	7,08	6,70	6,96
Altres motius relacionats amb l'habitatge	7,33	7,62	6,60	7,18
Millores a l'entorn	7,79	7,80	7,36	7,69
Proximitat al lloc de treball	7,32	7,27	6,91	7,22
Motius familiars	7,39	7,28	7,35	7,34
Altres motius	7,13	7,38	6,92	7,15
Total	7,49	7,40	7,00	7,32

Font: Institut Metròpoli: Enquesta de cohesió urbana, 2022; Institut Metròpoli, Índex de Vulnerabilitat Urbana, 2015-2020.

I què succeix amb les perspectives de canvi residencial? També hi ha motivacions diferents segons el nivell de vulnerabilitat urbana del barri de residència? Les dades apunten en aquesta direcció. Als barris més vulnerables, la població que cerca una millora residencial, ja sigui de l'habitatge, de l'entorn o de les dues coses està sobrerrepresentada (62,9 %) i supera significativament les intencions de canvi de la població dels barris més benestants (45,1 %) i intermedis (50,8 %) per aquest motiu (gràfic 14). Per contra, el canvi forçat condicionat per aspectes econòmics o relacionats amb l'habitatge té un pes inferior entre la població resident en els barris vulnerables (9,2 %) respecte al pes que té aquest motiu entre la població resident als barris intermedis (12,3 %) i sobretot benestants (17,8 %).

Les dades presentades fins aquí mostren indicis del rol que juga la mobilitat residencial en els processos de vulnerabilitat urbana. Els barris més vulnerables tendeixen a retenir o atreure població condicionada per les seves limitacions econòmiques per escollir el lloc de residència, mentre que els barris més benestants són espais que permeten un millor ajustament entre els ideals residencials i les possibilitats econòmiques de les llars, retenint o atraient població que cerca la millora residencial. Així, en termes de mobilitat residencial, els barris més vulnerables tenen una doble naturalesa. Aquests barris representen espais de relegació, però alhora, espais on es conformen i s'alimenten les aspiracions residencials quan es contraposa l'espai de residència amb l'espai desitjat. Tot indica que per a una part important de la població que resideix aquí, una oportunitat de canvi residencial serà aprofitada per ascendir en l'estructura jeràrquica residencial. Els barris més benestants, per la seva banda, representen l'últim esgraó de materialització de la millora residencial, sempre i quan aquesta sigui possible, doncs hi ha una part no menyspreable de la població que viu en aquests entorns residencials que es veu obligada a canviar d'habitatge de manera forçada per motius econòmics.

Gràfic 14. Raó principal per canviar d'habitatge en el futur segons nivell de vulnerabilitat urbana del barri de residència. Població de 16 anys i més que té previst canviar d'habitatge en els propers cinc anys (%). Àrea metropolitana de Barcelona, 2022

Font: Institut Metròpoli, Enquesta de cohesió urbana, 2022; Institut Metròpoli, Índex de Vulnerabilitat Urbana, 2015-2020.

3.2. La mobilitat residencial i la perpetuació de la vulnerabilitat urbana

Vistes les motivacions per canviar d'habitatge i escollir l'hàbitat residencial, aquest apartat té per objectiu l'estudi de l'impacte de la mobilitat residencial en la persistència de l'estructura jeràrquica de la vulnerabilitat urbana a la metròpoli de Barcelona. S'empra una triple perspectiva analítica estimant: a) el pes de la mobilitat residencial en l'estructura demogràfica dels barris segons el nivell de vulnerabilitat; b) el canvi de barri entre aquells que afirmen haver canviat d'habitatge en els darrers set anys; i c) la mobilitat de context, és a dir, els canvis de barris que impliquen un canvi d'hàbitat residencial segons el nivell de vulnerabilitat.

Els resultats informen que entorn 931,4 milers de persones van canviar d'habitatge a l'àrea metropolitana de Barcelona en els set anys previs a la realització de l'enquesta, el que representa un 34,6 % (taula 9). Segons el nivell de vulnerabilitat del barri de residència, la població que ha canviat d'habitatge varia, tenint un pes més important la població mòbil als barris més vulnerables que als intermedis i als més benestants (37,9 %, 35,3 % i 31,7 %, respectivament). Sembla, per tant, que hi ha més fluctuació de la població als barris desfavorits. Però, aquesta mobilitat residencial es tradueix en mobilitat barrial? en canvi de barri? Les dades indiquen que majoritàriament sí. Al voltant de les 731,6 milers persones que han canviat d'habitatge també han canviat de barri de residència. La població que ha canviat de barri no és especialment elevada als barris més desfavorits ni als més benestants si es compara amb la que es mou de barri als intermedis.

Si es considera la població que no ha canviat d'habitatge i la que, canviant d'habitatge no ho ha fet de barri, es pot estimar la població estacionària als barris de l'àrea metropolitana de Barcelona. Aquesta població ascendeix al 72,8 %, el que informa de poblacions força estables als barris de la metròpoli. Hi ha petites diferències en funció del nivell de vulnerabilitat urbana del barri de residència. Als barris més vulnerables el pes de la població estable és del 71,4 %, als intermedis del 70,8 % i als més benestants del 75,6 %. Això implica que, si més no, per al període de set anys aquí considerat, les característiques socioeconòmiques del barri estaran definides en una proporció molt alta per les característiques socioeconòmiques d'aquesta població que es pot qualificar de permanent. Traduït en termes de vulnerabilitat urbana, i especialment pel que fa a la dimensió social del fenomen, per exemple, els nivells de concentració de la població en risc de pobresa depenen fonamentalment de les característiques de la població permanent i no tant de les condicions econòmiques de la població nouvinguda al barri.

Taula 9. Mobilitat residencial i mobilitat barrial segons nivell de vulnerabilitat urbana del barri de destí. Població de 16 anys i més que ha canviat d'habitatge i de barri en els darrers set anys (excloent entrada externa) (%). Àrea metropolitana de Barcelona, 2022

	Benestants (decils 1-3)		Intermedis (decils 4-7)		Vulnerables (decils 8-10)		Total	
	Milers de pers.	%	Milers de pers.	%	Milers de pers.	%	Milers de pers.	%
<i>Població que ha canviat d'habitatge</i>								
No	712,7	68,3	606,2	64,7	442,1	62,1	1.761,1	65,4
Sí	330,4	31,7	331,3	35,3	269,7	37,9	931,4	34,6
Total	1.043,1	100,0	937,5	100,0	711,8	100,0	2.692,5	100,0
<i>Població que ha canviat de barri</i>								
No	75,6	22,9	57,9	17,5	66,2	24,6	199,8	21,5
Sí	254,8	77,1	273,3	82,5	203,4	75,4	731,6	78,5
Total	330,4	100,0	331,3	100,0	269,7	100,0	931,4	100,0

Font: Institut Metròpoli: Enquesta de cohesió urbana, 2022.

Però què passa amb la població mòbil que canvia de barri? Canvia de tipus de barri o roman estable en barris de les mateixes característiques? Sharkey (2013) parla de mobilitat contextual per referir-se a la mobilitat de la població entre barris amb major o menor nivell de desfavoriment en funció de característiques socials, econòmiques, residencials o urbanístiques dels barris¹⁵. En el cas de la present recerca, s'ha estudiat la mobilitat de la població entre barris segons el nivell de vulnerabilitat urbana del barri d'origen i de destí. Per aquesta anàlisi, s'ha considerat la població que ha canviat de barri, que representa el gruix de la població que ha canviat d'habitatge excloent aquella que roman al barri tot i haver fet un canvi d'habitatge. D'aquesta manera es posa el focus en les transicions entre barris excloent la població estacionària dels barris, que en termes de mobilitat contextual perpetua l'hàbitat residencial.

Les taules 10 i 11 informen de la mobilitat contextual, és a dir, de les transicions entre barris quan es fa un canvi d'habitatge. Les dades de les dues taules s'han de llegir en fileres i la línia diagonal mostra la mobilitat horitzontal, és a dir, la població que quan canvia de barri ho fa a un barri de les mateixes característiques de

¹⁵ Sharkey (2013) considera que es tracta de mobilitat contextual no només quan hi ha un canvi d'estatus de barri com a resultat del canvi d'habitatge de la població, sinó també quan hi ha un canvi d'estatus del barri per a la població estacionària. En el cas de la present recerca, l'objectiu se centra en la mobilitat contextual referida al canvi d'habitatge.

vulnerabilitat urbana. Les dades apunten a la persistència de l'hàbitat residencial entre la població que canvia de barri. Entorn la meitat de la població que ha canviat de barri (47,8 %) ha radicat la seva nova residència a un barri del mateix nivell de vulnerabilitat urbana. El nivell de perpetuació de l'hàbitat residencial tant quan s'observa des del barri d'origen com de destí és més elevat als barris benestants (50 % i 62,9 %, respectivament) el que informa d'un major nivell de retenció de població en aquests entorns residencials i una major impermeabilitat a l'arribada de població d'altres contextos residencials.

Pel que fa a les transicions cap a altres hàbitats residencials estan definits per una pauta decreixent (taula 10). Això significa que la població que resideix a barris benestants té una major probabilitat de tenir com a destí del canvi d'habitatge un barri amb nivell de vulnerabilitat urbana intermèdia (33,3 %) que un barri vulnerable (16,6 %). La població que resideix als barris vulnerables presenta una pauta similar, però a la inversa. Són també interessants les pautes de mobilitat contextual de la població que resideix en barris intermedis. Aquesta població presenta una probabilitat similar d'ascendir o descendir a l'estructura jeràrquica de barris de la metròpoli.

Taula 10. Mobilitat contextual. Matriu de mobilitat residencial segons nivell de vulnerabilitat urbana del barri d'origen i del barri de destí. Població de 16 anys i més que ha canviat d'habitatge i de barri en els darrers set anys (excloent entrada externa) (%). Àrea metropolitana de Barcelona, 2022

Nivell de vulnerabilitat urbana barri d'origen	Nivell de vulnerabilitat urbana barri de destí		
	Benestants (decils 1-3)	Intermedis (decils 4-7)	Vulnerables (decils 8-10)
Benestants (decils 1-3)	50,1	33,3	16,6
Intermedis (decils 4-7)	28,5	45,3	26,2
Vulnerables (decils 8-10)	17,3	35,9	46,8

Font: Institut Metròpoli: Enquesta de cohesió urbana, 2022.

Des de la perspectiva de l'origen, és especialment important la mobilitat horitzontal de la població dels barris més benestants, com s'ha esmentat abans, havent molt poca població que prové de barris intermedis i dels més vulnerables (24,1 % i 13 %, respectivament) (taula 11). Si es para atenció en els barris més vulnerables, la majoria de la població procedeix dels barris més vulnerables (44,9 %), però hi ha una permeabilitat equitativa de població procedent de barris benestants i intermedis (26,7 % i 28,4 %, respectivament). L'accessibilitat de l'habitatge en aquests barris propicia que població d'origen divers pugui residir-hi, si més no temporalment.

Taula 11. Mobilitat contextual. Matriu de mobilitat residencial segons nivell de vulnerabilitat urbana del barri de destí i del barri d'origen. Població de 16 anys i més que ha canviat d'habitatge i de barri en els darrers set anys (excloent entrada externa) (%). Àrea metropolitana de Barcelona, 2022

Nivell de vulnerabilitat urbana barri d'origen	Nivell de vulnerabilitat urbana barri de destí		
	Benestants (decils 1-3)	Intermedis (decils 4-7)	Vulnerables (decils 8-10)
Benestants (decils 1-3)	62,9	24,1	13,0
Intermedis (decils 4-7)	39,0	35,9	25,1
Vulnerables (decils 8-10)	26,7	28,4	44,9

Font: Institut Metròpoli: Enquesta de cohesió urbana, 2022.

Aquests resultats constaten que, a més de la importància de l'estabilitat residencial als barris metropolitans

—població que no canvia d'habitatge ni de barri—, quan es materialitza un canvi de barri la tendència majoritària és a romandre en un barri del mateix nivell de vulnerabilitat urbana. Si posem el focus en els barris més vulnerables de la metròpoli, i sempre tenint en compte que les anàlisis es refereixen al període que va de 2015 a 2022, es pot afirmar que part de la persistència d'aquesta situació de desfavoriment, sobretot la que té a veure amb la dimensió social, és conseqüència d'una retroalimentació a través de les pautes de mobilitat residencial.

Això no obstant, es podria aprofundir encara més en l'estudi de la rellevància de la mobilitat residencial en els patrons de perpetuació de la vulnerabilitat urbana atenent als processos de filtratge poblacional mitjançant l'anàlisi dels fluxos de mobilitat residencial segons les característiques de la població. Aquesta anàlisi s'ha realitzat per lloc de naixement i per nivell d'estudis, com a *proxy* d'estatus socioeconòmic. L'anàlisi per nivell d'estudi comporta, però, certes limitacions ja que la informació es refereix el moment de l'entrevista (2022) i es desconeix si aquest nivell d'estudis declarat difereix del que tenia la mateixa persona en el moment de realitzar el canvi d'habitatge. Una anàlisi focalitzada en la població de 25 anys o més hauria eliminat aquest biaix, però per disposar d'una mostra mínima s'ha optat per considerar tota la població de 16 anys o més¹⁶. Això no obstant, es parteix de la premissa proposada per Susino i Duque (2013) que relativitzen aquesta limitació de l'anàlisi per entendre les característiques socioeconòmiques com a factor causant, resultant o facilitador de les trajectòries residencials. Per altra banda, per treballar amb una mostra prou robusta s'han agrupat la població amb estudis secundaris postobligatoris, obligatoris i inferiors, de manera que s'analitzen dues úniques categories: estudis superiors i estudis secundaris postobligatoris o inferiors.

La taula 12 desagrega la mobilitat contextual segons el lloc de naixement de la població que ha canviat d'habitatge i de barri. Si es posa el focus als barris més vulnerables, aquests presenten escasses diferències de retenció de població entre la població autòctona i l'al·lòctona. Pràcticament no hi ha diferències tampoc en les probabilitats de mobilitat ascendent en l'estructura jeràrquica de barris segons l'origen. Ara bé, des dels barris més benestants i els barris intermedis es desplaça població majoritàriament estrangera cap als barris més vulnerables. En el cas dels barris benestants, la població que té com a destí barris vulnerables és majoritàriament estrangera (23 % per 12 % de població autòctona). A més, aquests barris retenen més població autòctona (55 %) que al·lòctona (43 %). De manera similar, la població que es dirigeix als barris més vulnerables des dels barris intermedis és d'origen estranger en major proporció (30,2 % per 22,9 % d'autòctons). D'aquesta manera, s'observa el procés de filtratge de població pel qual la població estrangera s'ha anat desplaçant de barris de menor nivell de vulnerabilitat urbana a barris més vulnerables durant el període considerat, tot compensant una sortida equilibrada d'aquests barris de la població autòctona i al·lòctona. Això afegit a la major presència de la població estrangera als barris més desfavorits de l'àrea metropolitana de Barcelona suposa un procés de concentració que s'havia detectat en anteriors recerques (Antón-Alonso i Porcel, 2023; Porcel et al., 2023) i que reforça els processos de perpetuació d'alts nivells de vulnerabilitat en aquests barris.

¹⁶ S'han fet anàlisis alternatius amb la població de 25 anys o més i els resultats obtinguts presenten pautes de mobilitat residencial similars el que confereix robustesa a les anàlisis tot i les limitacions mostrals.

Taula 12. Mobilitat contextual. Matriu de mobilitat residencial segons nivell de vulnerabilitat urbana del barri d'origen i del barri de destí i lloc de naixement. Població de 16 anys i més que ha canviat d'habitatge i de barri en els darrers set anys (excloent entrada externa) (%). Àrea metropolitana de Barcelona, 2022

Nivell de vulnerabilitat urbana barri d'origen	Lloc de naixement	Nivell de vulnerabilitat del barri de destí		
		Benestants (decils 1-3)	Intermedis (decils 4-7)	Vulnerables (decils 8-10)
Benestants (decils 1-3)	Espanya	55,0	33,0	12,0
	Estranger	43,2	33,7	23,1
	Total	50,1	33,3	16,6
Intermedis (decils 4-7)	Espanya	29,2	47,9	22,9
	Estranger	27,6	42,2	30,2
	Total	28,5	45,3	26,2
Vulnerables (decils 8-10)	Espanya	16,8	34,8	48,4
	Estranger	17,8	36,8	45,4
	Total	17,3	35,9	46,8

Font: Institut Metròpoli: Enquesta de cohesió urbana, 2022.

Els resultats segons nivell d'estudis estan en línia amb la hipòtesi del filtratge poblacional que ha estat comprovada en altres anàlisis sobre la relació entre mobilitat residencial i persistència de vulnerabilitat urbana (Bailey i Livingston, 2008). Si s'observa el destí de la població que residia en els barris més vulnerables abans de fer el canvi, no s'aprecien diferències significatives segons el nivell d'estudis assolit (taula 13). La població amb estudis secundaris postobligatoris o inferiors té les mateixes probabilitats de no canviar de context residencial malgrat el canvi de barri que la població amb estudis superiors. Igualment, l'ascens en l'estructura jeràrquica de barris també és semblant entre els dos grups de població, és a dir, la població amb estudis secundaris postobligatoris i estudis superiors tenen similars probabilitats d'anar a viure a un barri intermedi o a un barri benestant.

Si bé els destins de la població resident en els barris més vulnerables no són significativament diferents segons la classe, això no és així quan el barri de residència és benestant o intermedi. En ambdós casos s'observen pautes de mobilitat residencial selectiva. Els barris més benestants retenen significativament més població amb estudis superiors que amb estudis inferiors (56,2 % per 38,9 %). En canvi, la població sense estudis superiors marxa en un percentatge més alt a barris amb més riscos socials i residencials. Un 40,1 % ho fa a barris intermedis (per un 29,3 % de la població amb estudis superiors) i un 21 % se'n va a barris vulnerables (per un 14,5 % de la població amb major nivell d'estudis). La mobilitat selectiva als barris intermedis també té pautes semblants. La població amb menor nivell d'estudis tendeix a marxar als barris més vulnerables (36,8 % per un 15,9 % de la població amb estudis superiors), mentre que la població amb estudis superiors marxa de barris intermedis majoritàriament cap als barris més benestants (40 % per 16,6 % de la població amb estudis inferiors).

Per tant, es pot concloure que els barris més vulnerables no presenten processos de sortida de població significativament diferent segons el seu nivell d'estudis, però sí estan essent nodrits per contingents poblacionals amb baixos nivells educatius procedents dels barris més benestants i intermedis en proporcions significativament elevades.

Taula 13. Mobilitat contextual. Matriu de mobilitat residencial segons nivell de vulnerabilitat urbana del barri d'origen i del barri de destí i nivell màxim d'estudis acabat. Població de 16 anys i més que ha canviat d'habitatge i de barri en els darrers set anys (excloent entrada externa) (%). Àrea metropolitana de Barcelona, 2022

Nivell de vulnerabilitat urbana barri d'origen	Nivell d'estudis	Nivell de vulnerabilitat del barri de destí		
		Benestants (decils 1-3)	Intermedis (decils 4-7)	Vulnerables (decils 8-10)
Benestants (decils 1-3)	Secundaris postobligatoris o inferiors	38,9	40,1	21,0
	Superiors	56,2	29,3	14,5
	Total	50,1	33,3	16,6
Intermedis (decils 4-7)	Secundaris postobligatoris o inferiors	16,6	46,5	36,8
	Superiors	40,0	44,2	15,9
	Total	28,5	45,3	26,2
Vulnerables (decils 8-10)	Secundaris postobligatoris, obligatoris o inferiors	18,4	35,2	46,5
	Superiors	15,6	37,8	46,6
	Total	17,3	35,9	46,8

Font: Institut Metròpoli: Enquesta de cohesió urbana, 2022.

Dels resultats presentats en aquest apartat se'n deriven rellevants implicacions socials i polítiques. En primer lloc, les anàlisis sobre mobilitat residencial, mobilitat barrial i mobilitat contextual mostren com la vulnerabilitat urbana té en la (in)mobilitat residencial un dels factors que contribueixen a la seva perpetuació a determinats barris de la metròpoli de Barcelona. Els barris més vulnerables estan integrats per una part important de població estacionària que no canvia d'habitatge ni de barri, el que significa que la vulnerabilitat social d'aquests barris està definida en gran part per aquest gruix de població. Per altra banda, quan la població canvia de barri tendeix a fer-ho a un barri de similars característiques en termes de vulnerabilitat urbana, havent una reproducció del context residencial. I quan no és així, la població segueix pautes de mobilitat selectiva de tal manera que els barris més vulnerables acullen en una proporció significativament major població en situació de vulnerabilitat com és la que té nivell d'estudis intermedis o baixos i la que ha nascut a l'estranger.

Les implicacions polítiques d'aquests resultats van en la línia de les conclusions extretes en d'altres entorns europeus (Andersson i Bråmås, 2004; Bailey i Livingston, 2008; Mas, 2018). La vulnerabilitat urbana, i específicament la seva dimensió social, és reforçada per unes pautes de mobilitat residencial que poden contrarestar els esforços realitzats a partir de polítiques de millora de barris. Les intervencions que tenen per objectiu millorar les condicions de vida de la població resident als barris vulnerables han de considerar que aquestes poden ser infructuoses des de la dimensió social del barri, doncs el procés de filtratge poblacional descendent pot contrarestar les millores aconseguides en l'àmbit residencial —habitatge, infraestructures socials i urbanisme— i també socials. Aquests resultats no invaliden aquestes polítiques. Ara bé, sí defineixen les limitacions que tenen per reduir la segregació residencial per classe i origen, així com per fer escalar als barris intervinguts en l'estructura jeràrquica de la vulnerabilitat urbana. Per tant, cal ser conscients de la transcendència d'aquest factor estructural en la persistència de la vulnerabilitat urbana.

4. Conclusions

Al llarg d'aquest estudi s'han analitzat els principals patrons que presenta actualment la mobilitat residencial a la regió metropolitana de Barcelona, així com una altra qüestió important, la contribució de la mobilitat residencial als processos de segregació residencial. Pel que fa a la primera qüestió, els resultats obtinguts posen de manifest tres fets rellevants. En primer lloc, que la mobilitat residencial ha recuperat una tendència ascendent a la regió metropolitana de Barcelona, situant-se actualment en màxims històrics. L'any 2022, més d'un milió de persones van canviar d'habitatge en els darrers cinc anys, un 28,7 % de la població de 16 i més anys de la regió metropolitana de Barcelona. A més, és molt possible que, si no hi ha grans canvis, durant els propers anys es mantingui aquesta intensitat elevada de la mobilitat residencial. Aquest increment s'explica, en gran part, pel context econòmic favorable. Però, també, tal i com s'ha demostrat en les anàlisis, que les circumstàncies que envolten actualment la situació dels habitatges de lloguer tenen també un pes explicatiu específic en relació amb aquest fenomen. Per una banda, perquè les dificultats d'accés a l'habitatge en propietat està fent augmentar la població que viu de lloguer, una situació que, ja per si mateixa, afavoreix els canvis d'habitatge. Per altra banda, aquesta situació es combina, a més, amb un mercat absolutament dominat per l'oferta privada, amb predomini de contractes de curta durada i amb una dinàmica de fort increment de preus en absoluta desconexió amb l'evolució de les rendes de les llars. Tot plegat, situa actualment a la població que viu de lloguer en una situació de major inestabilitat residencial que anys enrere. Finalment, els processos de gentrificació i turísticació i la redefinició de l'experiència residencial i de l'habitar que ha suposat l'impacte de la pandèmia de la covid-19 també han contribuït a aquest increment de la mobilitat residencial.

En segon lloc, s'ha pogut observar també que aquesta intensificació de la mobilitat residencial, no es tradueix en canvis substantius en l'estructura dels fluxos residencials entre corones metropolitanes. El més destacable és que si bé a les dues corones metropolitanes s'han incrementat darrerament els canvis residencials intermunicipals, tot indicant l'avenç i la maduració del procés de metropolitanització de Barcelona, a la ciutat central, en canvi, ha augmentat l'autocontenció residencial. És a dir, que la proporció de canvis residencials que es produeixen (amb origen i destí) al mateix municipi de Barcelona s'ha incrementat durant els darrers anys, situant-se en el 80% dels casos. Amb tot, el procés de suburbanització (migracions centre-perifèria) s'ha afeblit lleugerament.

En tercer lloc, les motivacions que guien els canvis d'habitatge i l'elecció del lloc de residència estan variant. Aquesta estructura motivacional està definida majoritàriament pels projectes familiars o emancipadors i la millora residencial. Tanmateix, darrerament les motivacions familiars han anat perdent pes, degut en part a la reducció de població jove de l'estructura demogràfica metropolitana i també a les seves dificultats per emancipar-se. En canvi, els motius econòmics o forçats relacionats amb l'habitatge estan guanyant pes. Actualment, constitueixen la raó principal d'un de cada quatre canvis d'habitatge. A més, aspectes com l'augment de la població arrendatària i la, fins el moment, feble regulació del mercat d'habitatge de lloguer, fan pensar que la mobilitat residencial forçada per motius econòmics continuarà augmentant en els propers

anys, afectant de manera més severa a la població amb menys recursos econòmics.

Per altra banda, les anàlisis que s'han portat a terme han permès també constatar com els motius de canvi residencial i d'elecció del lloc de residència estan relacionats amb el nivell de vulnerabilitat urbana del barri de residència. Els motius econòmics són importants per canviar d'habitatge en entorns més benestants, mentre que la millora residencial és especialment rellevant als barris més vulnerables. Per contra, trobar un millor entorn representa el principal motiu per escollir l'habitatge entre els que resideixen als barris més benestants, mentre que els que ho fan als barris més vulnerables ho fan predominantment per constriccions econòmiques. Hi ha, per tant, barris de residència forçada, que estan destinats a aplegar la població en situacions de vulnerabilitat diversa i, en canvi, d'altres barris que permeten satisfer les aspiracions residencials de la població amb més recursos econòmics. Les majors o menors possibilitats d'elecció del lloc de residència acaben impactant en el benestar de la població i condicionant la seva satisfacció residencial.

Per últim, s'ha pogut confirmar també que la mobilitat residencial contribueix a la segregació residencial mitjançant diversos mecanismes. En primer lloc, s'ha de dir que el pes de la mobilitat residencial és menor en la configuració de l'estructura poblacional dels barris metropolitans. La població estacionària, aquella que no canvia d'habitatge ni de barri, constitueix al voltant del 80% de la població que habita els barris de la metròpoli. Aquest percentatge és lleugerament més elevat als barris més benestants que als més vulnerables. Per tant, només el 20% de la població resident als barris és, es podria dir, "producte" de les dinàmiques dels canvis residencials. Però, quan es mesura la mobilitat contextual, aquella que fa referència als canvis segons el nivell de vulnerabilitat del barri, s'observa que la població que canvia de barri tendeix a fer-ho a un barri d'unes condicions de vulnerabilitat similars a les del seu barri d'origen, contribuint a així a la reproducció de la mateixa naturalesa del barri. Finalment, de les anàlisis de mobilitat per lloc de naixement i nivell d'estudis es desprèn que hi ha un filtratge poblacional descendent en els barris, de tal manera que la població d'origen estranger i amb menor nivell d'estudis tendeix a desplaçar-se dels barris menys vulnerables cap als barris més vulnerables en major proporció que la població autòctona i amb un nivell d'estudis superior, afavorint així la dinàmica de persistència de la vulnerabilitat urbana.

En conjunt, els resultats informen d'un context on els patrons de mobilitat residencial que s'estan produint afavoreixen la intensificació dels processos de segregació residencial i la perpetuació de la vulnerabilitat urbana en la metròpoli barcelonina. Tot i no tenir un pes important en el curt termini, els canvis residencials sí que poden tenir un efecte acumulatiu a llarg termini que contribueixi a cronificar la pobresa urbana al territori metropolità, no només per les condicions socioeconòmiques de la població estacionària, sinó també pel continu filtratge de població en situació de vulnerabilitat econòmica que arriba a aquestes àrees. A més, aquestes dinàmiques poden anar acompanyades d'altres problemàtiques afegides, com el fet que els barris més vulnerables de la metròpoli estan aplegant cada cop més població d'origen estranger (Antón-Alonso i Porcel, 2023, Porcel et al., 2023). Si res no canvia, l'avenç d'aquesta situació pot dificultar encara més els processos d'inclusió social en aquestes barris desafavorits durant el propers anys.

5. Bibliografia

- AMB-PDU (2023). *Pla Director Urbanístic Metropolità. Memòria Social. Document per a l'aprovació inicial*. Barcelona. AMB-PDU. A <https://urbanisme.amb.cat/informar-se/document-aprovacio-inicial>. Consultat el 29 de juny de 2023.
- Andersson, R. (2013). Reproducing and reshaping ethnic residential segregation in Stockholm: the role of selective migration moves. *Geografiska Annaler: Series B*, 95.
- Andersson, R. i Bråmås, Å. (2004). Selective migration in Swedish distressed neighbourhoods: Can area-based urban policies counteract segregation processes? *Housing Studies*, 19(4), 517–539.
- Andújar, A. (2017). Movilidad residencial y (re)composición social del espacio urbano en el municipio de Madrid. *Papers. Revista de Sociología*, 102(4), 761–792.
- Antón-Alonso, F., Porcel, S., Cruz i Pruna (2018). *Dinàmiques de mobilitat residencial i transformació dels barris a l'Àmbit metropolità de Barcelona*. Bellaterra: AMB i IERMB.
- Antón-Alonso, F. i Porcel, S. (2022). La segregación residencial. A I. Blanco i R. Gomà (Coords.) *¿Vidas segregadas? Reconstruir fraternidad* (pp. 35–58). Valencia: Tirant Humanidades.
- Antón-Alonso, F. i Porcel, S. (2023). Las trayectorias de los barrios desfavorecidos. Relevancia de las condiciones de la vivienda e implicaciones para las políticas públicas. *OBETS. Revista de ciencias sociales*.
- Àrea de Planificació Estratègica AMB (2020). *Proposta d'Àmbits Estadístics Metropolitans i indicadors*. Barcelona: Àrea Metropolitana de Barcelona.
- Bailey, N. i Livingston, M. (2008). Selective Migration and Neighbourhood Deprivation: Evidence from 2001 Census Migration Data for England and Scotland. *Urban Studies*, 45(4), 943–961.
- Boje-Kovacs, B., Egsgaard-Pedersen, A., i Weatherall, C. D. (2021). Residential mobility and persistent neighborhood deprivation. *Journal of Housing Economics*, 53(March 2020), 101771.
- Cócola, A. (2016). Holiday rentals: The new gentrification battlefield. *Sociological Research Online*, 21(3), 10.
- Cócola-Gant, A. (2019). Tourism gentrification. A L. Lees i M Phillips (Eds). *Handbook of Gentrification Studies* (pp. 281–293). Cheltenham and Northampton: Edward Elgar Publishing.

- Donat, C. (2012). La incidència de las dinámicas demográficas en las necesidades residenciales y en la oferta de vivienda en la Región Metropolitana de Barcelona. *Ciudad y Territorio: Estudios Territoriales*, 44(122), 689-704.
- Gabarre, M. (2019). *Tocar fondo. La mano invisible detrás de la subida del alquiler*. Madrid: Traficantes de Sueños.
- Hedman, L., i van Ham, M. (2012). Understanding neighbourhood effects: Selection bias and residential mobility. A M. van Ham, D. Manley, N. Bailey, L. Simpson i D. Maclennan, *Neighbourhood effects research: New perspectives* (pp. 79-99). Springer: Netherlands.
- Institut Metròpoli (2023). *Estadístiques metropolitanas sobre condicions de vida, 2021-2022. Resultats sintètics*. A <https://www.institutmetropoli.cat/es/estudi/estadisticas-metropolitanas-sobre-condiciones-de-vida-2021-2022/>.
- López Gay, A. (2018). Cambio en la composición social y gentrificación en Barcelona: una mirada a través de los flujos migratorios y residenciales. *Papers. Regió metropolitana de Barcelona*, 60. 81-93.
- López-Gay, A. i Còcola, A. (2016). Cambios demográficos en entornos urbanos bajo presión turística: el caso del barri Gòtic de Barcelona. *Actas XV Congreso de la Población Española. Población y Territorio en la encrucijada de las Ciencias Sociales*. Fuerteventura 8-10 de junio de 2016.
- Mas, S. (2018). Mobilité résidentielle en quartiers prioritaires de la politique de la ville. A *Mobilité résidentielle des habitants de quartiers prioritaires. Rapport Annuel 2017* (pp. 13-21). Observatoire National de la Politique de la Ville.
- Miralles-Guasch, C., Donat, C. i Barnada, J. (2007). Habitatge i mobilitat residencial. Primeres dades de l'Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya. *Papers. Regió Metropolitana de Barcelona*, (46), 80-93.
- Módenes, J.A. i Colás, J.L. (2004). Movilidad residencial, trabajo y vivienda en Europa. *Scripta Nova. Revista Electrónica de Geografía y Ciencias Sociales*, VIII, 159.
- Oberti, M. i Préteceille, E. (2016). *La ségrégation urbaine*. Paris: La Découverte.
- Observatori Català de la Joventut (2023). *Situació laboral de la joventut. Primer trimestre de 2023*. A <https://ejoventut.gencat.cat/ca/detalls/Article/6a8c19d2-29ea-11e4-bcfe-005056924a59>. Consultat el 28 de juny de 2023.
- Observatori Català de la Joventut (2011). *Informe dels resultats de l'EPA del 4rt trimestre del 2010*. A https://ejoventut.gencat.cat/web/.content/e-joventut/recursos/tipus_de_rekurs/documentacio/arxiu/document/informes_epa/informe_epa_10_4rt_trimestre.pdf. Consultat el 30 de novembre de 2023.
- Observatori Metropolità de l'Habitatge de Barcelona (2020). *Enquesta "Habitant el confinament": la demanda*

d'habitatge a l'àrea metropolitana de Barcelona. Barcelona: Observatori Metropolità de l'Habitatge de Barcelona. Consultat el 23 de novembre de 2023.

Observatori Metropolità de l'Habitatge de Barcelona (2022). *L'habitatge a la metròpoli de Barcelona en el 2021. Entre la COVID-19 i la crisi inflacionista*. A https://www.ohb.cat/wp-content/uploads/2022/11/O22008_SI_Informeanual_2021.pdf. Consultat el 3 de maig de 2023.

Parsell, C. I Pawson, H. (2023). COVID-19 and the meaning of home: how the pandemic triggered new thinking on housing. *Housing Studies*, 38(1), 1–7.

Porcel, S. (2020). *Desigualdad social y segregación residencial, una relación compleja*. Madrid: Fundación Foessa.

Porcel, S., Antón-Alonso, F., Gil, D. i Cruz, I. (2023). L'Índex de Vulnerabilitat Urbana: adaptacions, millores i nous resultats. A *Anuari Metropolità de Barcelona 2023* (pp. 68–86). Bellaterra: Publicacions IERMB.

Sharkey, P. (2013). *Stuck in place*. Chicago: The University of Chicago Press.

Speare, A. (1974) Residential satisfaction as an intervening variable in residential mobility. *Demography*, 11(2), 173–188.

Susino, J. i Duque, R. (2013). Veinte años de suburbanización en España (1981-2000). El perfil de sus protagonistas. *Documents d'anàlisi geogràfica*, 59(2), 265–290.

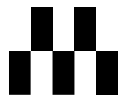
van Ham, M., Manley, D., Bailey, N., Simpson, L., i Maclennan, D. (Eds.) (2013). *Understanding Neighbourhood Dynamics*. Dordrecht: Springer.

Índex de taules

Taula 1. Models de regressió logística per la previsió de canvi d'habitatge (n=11.803). Regió metropolitana de Barcelona, 2017-2022.....	10
Taula 2. Mobilitat residencial de la població en els últims cinc anys segons tipus de flux (excloent entrada externa). Població de 16 anys i més (%). Regió metropolitana de Barcelona*, 1995-2022.....	13
Taula 3. Raó principal per la qual va canviar d'habitatge. Població de 16 anys i més que ha canviat d'habitatge en els darrers cinc anys (excloent entrada externa) (%). Regió metropolitana de Barcelona*, 1995-2022	18
Taula 4. Raó principal per escollir el lloc de residència. Població de 16 anys i més que ha canviat d'habitatge en els darrers cinc anys (excloent entrada externa) (%). Regió metropolitana de Barcelona*, 2006-2022	20
Taula 5. Relació entre els motius per escollir el lloc de residència i per canviar d'habitatge. Població de 16 anys i més que ha canviat d'habitatge en els darrers cinc anys (excloent entrada externa) (%). Regió metropolitana de Barcelona, 2022	22
Taula 6. Raó principal per canviar d'habitatge en els propers cinc anys. Població de 16 anys i més (%). Regió metropolitana de Barcelona*, 1995-2022.....	23
Taula 7. Població que preveu canviar d'habitatge en els propers cinc anys per motius econòmics o forçats per l'habitatge segons característiques socioeconòmiques. Població de 16 anys i més (%). Regió metropolitana de Barcelona, 2022	25
Taula 8. Nivell de satisfacció amb el barri de residència (mitjana en una escala de 0 a 10, on 0 significa “gens satisfet” i 10 “molt satisfet”). Població de 16 anys i més que ha canviat d'habitatge en els darrers cinc anys (excloent entrada externa). Regió metropolitana de Barcelona, 2022.....	31
Taula 9. Mobilitat residencial i mobilitat barrial segons nivell de vulnerabilitat urbana del barri de destí. Població de 16 anys i més que ha canviat d'habitatge i de barri en els darrers set anys (excloent entrada externa) (%). Àrea metropolitana de Barcelona, 2022	33
Taula 10. Mobilitat contextual. Matriu de mobilitat residencial segons nivell de vulnerabilitat urbana del barri d'origen i del barri de destí. Població de 16 anys i més que ha canviat d'habitatge i de barri en els darrers set anys (excloent entrada externa) (%). Àrea metropolitana de Barcelona, 2022.....	34
Taula 11. Mobilitat contextual. Matriu de mobilitat residencial segons nivell de vulnerabilitat urbana del barri de destí i del barri d'origen. Població de 16 anys i més que ha canviat d'habitatge i de barri en els darrers set anys (excloent entrada externa) (%). Àrea metropolitana de Barcelona, 2022.....	34
Taula 12. Mobilitat contextual. Matriu de mobilitat residencial segons nivell de vulnerabilitat urbana del barri d'origen i del barri de destí i lloc de naixement. Població de 16 anys i més que ha canviat d'habitatge i de barri en els darrers set anys (excloent entrada externa) (%). Àrea metropolitana de Barcelona, 2022	36
Taula 13. Mobilitat contextual. Matriu de mobilitat residencial segons nivell de vulnerabilitat urbana del barri d'origen i del barri de destí i nivell màxim d'estudis acabat. Població de 16 anys i més que ha canviat d'habitatge i de barri en els darrers set anys (excloent entrada externa) (%). Àrea metropolitana de	

Índex de gràfics

Gràfic 1. Població que ha canviat d'habitatge en els darrers cinc anys segons corones metropolitanes. Població de 16 anys i més (%). Regió metropolitana de Barcelona*, 1995-2022.....	7
Gràfic 2. Població que preveu canviar d'habitatge en els propers cinc anys segons corones metropolitanes. Població de 16 anys i més (%). Regió metropolitana de Barcelona*, 1990-2022	9
Gràfic 3. Mitjanes marginals de la probabilitat de previsió de canvi d'habitatge en els propers anys segons any i règim de tinença de l'habitatge principal. Regió metropolitana de Barcelona, 2017-2022	12
Gràfic 4. Mobilitat residencial de la població en els últims cinc anys segons tipus de flux intra- o intermunicipal (excloent entrada externa). Població de 16 anys i més (%). Regió metropolitana de Barcelona*, 1990-2022.....	14
Gràfic 5. Mobilitat residencial de la població en els últims cinc anys segons tipus de flux i àmbit d'origen del canvi (excloent entrada externa). Població de 16 anys i més (%). Regió metropolitana de Barcelona, 2022	15
Gràfic 6. Taxa d'autocontenció residencial (excloent entrada externa). Població de 16 anys i més que ha canviat d'habitatge en el últims cinc anys (%). Regió metropolitana de Barcelona*, 1995-2022	16
Gràfic 7. Població que ha canviat d'habitatge en els darrers cinc anys per motius econòmics o forçats per l'habitatge segons àmbit (excloent entrada externa). Població de 16 anys i més (%). Regió metropolitana de Barcelona*, 1995-2022	19
Gràfic 8. Mitjana anual del lloguer contractual. Barcelona i Regió metropolitana de Barcelona (2005=100). Regió metropolitana de Barcelona, 1995-2022.....	19
Gràfic 9. Població que ha escollit el seu habitatge per constriccions relacionades amb el preu de l'habitatge segons àmbit (excloent entrada externa). Població de 16 anys i més que ha canviat d'habitatge en els darrers cinc anys (%). Regió metropolitana de Barcelona*, 2006-2022.....	21
Gràfic 1011. Població que preveu canviar d'habitatge en els propers cinc anys per motius econòmics o forçats per l'habitatge segons àmbit. Població de 16 anys i més (%). Regió metropolitana de Barcelona*, 1995-2022.....	23
Gràfic 12. Raó principal per la qual va canviar d'habitatge segons nivell de vulnerabilitat urbana del barri d'origen. Població de 16 anys i més que ha canviat d'habitatge en els darrers set anys (excloent entrada externa) (%). Àrea metropolitana de Barcelona, 2022	29
Gràfic 13. Raó principal per escollir el lloc de residència segons nivell de vulnerabilitat urbana del barri de residència. Població de 16 anys i més que ha canviat d'habitatge en els darrers set anys (excloent entrada externa) (%). Àrea metropolitana de Barcelona, 2022	30
Gràfic 14. Raó principal per canviar d'habitatge en el futur segons nivell de vulnerabilitat urbana del barri de residència. Població de 16 anys i més que té previst canviar d'habitatge en els propers cinc anys (%). Àrea metropolitana de Barcelona, 2022	32

**Institut
Metròpoli**

Recerca urbana
per transformar

Universitat Autònoma de Barcelona

Campus de Bellaterra

Plaça del Coneixement, edifici MRA, p. 2

08193 Bellaterra (Cerdanyola del Vallès)

tel.: 93 586 88 80

info@institutmetropoli.cat

www.institutmetropoli.cat

